

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΥΛΛΟ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΚΡΙΤΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΛΔΠΕΚΗΣ, 13 ΑΘΗΝΑ.

“ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ,
("REVUE LITTÉRAIRE,")
MENSUELLE
Rue Alopekis, 13 Athènes.
GRÈCE

ΑΡ.3-ΑΠΡΙΛΗΣ 1927

ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
Για τὸ Ἐσωτερικόν: Δρ. 50.
Για τὴν Αἴθρην καὶ Κύπρον, Σελ. 5.
Για τὰς ἄλλας χώρας Φράγκα χρ. 8.
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡ. 4. (ΓΡ. 4) 2.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

HENRI BARBUSSE: Ἐκκλήση πρὸς τοὺς δικαιοσύμενους.
 ΠΕΤΡΟΥ ΠΙΚΡΟΥ: Τὸ Κάλπαια (Ἀπόσπασμα).
 ΛΕΩΝΙΔΑ ΠΑΥΛΙΑΝ: Ἐπανόστιαση.
 ΠΥΘΑΓΟΡΑ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗ: Μοιραία Ψυχὴ.
 ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΠΑΠΑΤΑ: Μὲ τὰ λουλούδια ὅταν ἀνοίξουνε
 ΤΕΛΟΥ ΑΓΡΑ: Τραγοὺδι γὰρ πικρὰ σκοπὴ.
 ΚΩΣΤΑ ΚΟΡΑΚΑ: Στοιχομοί (Πεζὸ Τραγοὺδι).
 ΑΝΤΡΕΑ ΖΕΥΓΑ: «Μακλλάντες τῶν Κάτω-Μαχαλάδων»
 STEFAN SWIG: Διεθνισμὸς ἢ Κοσμοπολιτισμὸς.
 LEON TROTSKY: Φιλολογία καὶ Ἐπανόστιαση. (Ἀπόσπασμα)
 ΠΙΑΝ ΑΓΚΥΛΟΥ: Ἄλλη Θρύλου: Ἀεκάτη τρίτη ὥρα»

ΜΙΚΡΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ - ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ - ΒΙΒΛΙΑ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΕΣ

Ὡς ἄλλοτερο φαινόμενον ἢ μεροσέας νὰ χαρακτηρίσει καλεῖς τὸ θέλημα ἀνθρώπων πρὸς τὰ στήθικαν ἄλλοτε πρῶτον, ἰσχυροῦς ἐστὶν ἀγῶνα γὰρ τὴν ἐπικοπήν τῆς δημοτικισμοῦ, νὰ δρῶνται σήμερ στήν ἐπιποφυλακὴ καὶ ἰσχυροῦς, συνειδητὴ ἢ ἀσυνειδητὴ, σὲ τὰς τάξεις τῆς ἀντιδράσης. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀεταξόζομο ἐπιποφυλακὴ ἢ ὀδηγῶς ἰσχυροῦς ἀεταξόζομο κινήσεις καὶ κατὰ συμπέρασμα. Γραφὴ ἢ αὐτὴ τῆς τέτοια μεταστροφῆς καὶ τῆς ὑπολήψης ἀντιδράσης κατὰ τῆς ζωντανῆς γλώσσας τοῦ λαοῦ, ἔχουν ἐλαττωρὶα διήθητρα ἀπ' ὅσο φαίνονται—τοὐλάχιστον γὰρ μὲς πού ἔχομε τὴν κακὴ καὶ μερικὸς συνειδητὴ νὰ ἀεταξόζομο τὰ πράγματα διήθητρα καὶ ὀδυστικώτερον προσπαθῶνται πάντα νὰ δρῶνται τὴν αἰτιολογικὴν διάση καὶ τὴν λογικὴν ἐξήγηση καὶ φαινόμενον πού ἔχει κῆρος κοινωνικὸ περιεχόμενο. Ἡ ἴδια μέθοδος, ἢ μὲς διηθητῆς καὶ σὲ ὅσημο τὸτο νὰ διήθητρα ὀδυστικῶς συμπέρασμα.

Καὶ πρῶτον-πρῶτον, ἢ δημοτικὴ ἢ ἀδυστικὴ τοῦ λαοῦ καὶ σὲν ἀεταξόζομο ὀδυστικῶν—σημαντικῶν—ἀναγκῶν τὸ δὲν εἶνε δυνατὸ μὲ ὀδυστικῶς χρονηματα νὰ κτερροῦνται. Ὁ δημοτικισμὸς εἶτανε μὲ ἱστορικὴ ἀνάγκη ἢ ὀδυστικῶς εἶται καὶ ἄλλοις ἢ ἐκδηλωτόταν—εἶχαν ἴδην ἐκδηλωθεῖ ἀπὸ πολλοὺς μὲς σὲ δημοτικῶν τραγοῦδι καὶ σὲν διήθητῶν ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ δὲν εἶχαν δυνατὸ περὰ ν' ἀπρηχόσανε σὲ δικὴ τοῦ γλώσσας τὰ ἀδυστικῶν καὶ τοῦ πόνου τοῦ—καὶ τὴν ὀδυστικῶν (ἱστορικὴ ἀνάγκη) δρῶνται σὲ κατ'ἐλάττω σημεία τῆς ἐκδηλωθῆς τῆς ὀδυστικῶν ἀνθρώπου πού, σπρωχόμενοι ἀπὸ κῆρος ἰδεολογικῶν καὶ ἄδυστικῶν ἐπακροσμοῦ, τὴν προπαγανδιστικὴν φαντασίαν—τὸ ἰσχυροῦς κρονηματικὸν κρονηματικὸν ἐκτικῶς τὸτο σπορὸζομο ὀδυστικῶν πῶς μὲ τὴν διήθητῶν ἐπιποφυλακῶν γλωσσικῶν κινήσεων καὶ συνδεδεῶν τὸ δνομα τοῦ μὲ γλωσσικὴ ἀναγκήν. Ὁ διήθητῶν ἰδεολογικῶν καὶ ἢ ἀναγκῶν τῶν καὶ νὰ νουθεῶνται τὸν πρῶτον κρονηματικὸν δημοτικιστικὸν κινήματος—πῶν, ἐπακροσμοῦ, τοῦ ἀδυστικῶν

καὶ ὄχι τὸ ἀδυστικῶν—τοὺς ἐπιποφυλακῶν ν' ἀναποκρινθῶναι σὲ βραβεῖς ἀπαιτήσεως τῆς μάξας πού τὸ ἐγέννησε καὶ περιορίστηκαν μονάχη σὲ πεδίο τῶν φιλολογικῶν δικαιοσύμων ἀπὸ τὰ περιδοκῶν καὶ τῆς ἐφημερίδας, χωρὶς δρῶς ὀδυστικώτερον καὶ ὀδυστικῶν—ἀν ἐλήθσομε ν' ἀποκλείσομε κῆρος προσοκεμένην προσπαθῆν νὰ ἐκφυλοῦνται τὸ κίνημα στήν ὀδυστικὴν καὶ νὰ τὸ περιορίσομε μὲς σὲ πλαίσιο τὸ φιλολογικῶν. Γραφὴ ἢ ἐννοια τὸν δημοτικιστικὸν κινήματος δὲν εἶτανε ὁ πλουτισμὸς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογικῆς μὲ μερικὸς τόμοις κρονηματικῶν ἀμφοτέρων ποιότητων καὶ ἢ ἐπιποφυλακῶν νεοελληνικῶν κρονηματικῶν στή ζωντανὴν γλώσσα τοῦ λαοῦ. Ἡ ὀδυστικὴ καὶ ἢ σημασίαν τὸν κινήματος εἶταν ἢ ζωντανὴν ἐξέγερση τῆς μάξας κατὰ τὸ λογιωτατισμὸν καὶ ὄδυστικῶν πῶν συνειδητῶν, ἢ ἐξέγερση τῆς μάξας ἐναντίαν στήν ὑπολήψην καὶ κρονηματικῶν προσπαθῆν τῆς νεοδημοκρατικῆς τάξης τῶν τοιφλικῶν καὶ τῶν πλουσίων ἀσῶν νὰ κρατήσομε τὴν παιδείαν μενοπόλιο τῆς τάξης τοῦ. Ἡ δημοτικιστικὴ ἐπανόστιαση ἀποτελοῦς, νὰ πῆ καλεῖς, τὸν πρόδρομον, τὴν προπροετοιμημένην λεπομῆν τῶν συνολικῶν δικαιοσύμων τῆς μάξας πού μετὰ τὴν ἀπολήψοσιν εἶταν ἀπὸ τὴν ζωντανὴν κρονηματικὴν ἐπιποφυλακῶν ἀπὸ τὸ ζυγὸ μὲς νῆς δεσποτικῆς. Ἄν τὸ κίνημα εἶχαν ἀρχηγοῦς ἰσχυροῦς νὰ νουθεῶνται καὶ νὰ σπρωχθῶναι ἀπὸ τὴν βραβύτητα τῆς ὀδυστικῶν, ἀσφαλῶς ἢ ἐπιποφυλακῶν ἀσφαλῶς ἀπὸ κείνη πού πῆρε γὰρ ἕνα διάστημα ἀρετῶν πού τὸ χαρακτηρίζεῖ μόνον βραβύς ἰδεολογικῶν καὶ καθαρῶν «φιλολογικῶν». Ἄλλὰ οἱ ἀρχηγοῦς τὸ εἶταν εἶταν μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ πού μὲ τὸσο φαντασίαν ὑπερσπῆσαν τὴν γλώσσα τὸν γ' αὐτὸ καὶ τὸ κρονηματικὸν δὲ στήθηκα ἰσχυροῦς ἀναγκῶν τὴν ψυχὴ τῆς μάξας. Τὰ συνδεδεῶν κρονηματικῶν τῶν περιορίστηκαν μὲς σ' ἕνα πλαίσιο στενὰ φιλολογικῶν καὶ ὀδυστικῶν παραμερήσεως.

Ἡ δὲ ὀδυστικὴ ἀγῶνας παίρνει μὲν τροπὴ πολλὴ διαφορετικὴ ἀπὸ κείνη πού πῆρε μετὰ τὸ ἐξαφανισμὸν τοῦ ὀδυστικισμοῦ ἔχουν σήμερ γνῶρισμα καὶ ἀποτελεῖ λεπτομέρειαν ὀδυστικῶν τὸ ταξικὸν περιεχόμενον τῶν δικαιοσύμων τῆς τάξης τῶν κρονηματικῶν. Τὸ Κρότος σὲν σπρωχῶν τῆς μὲς τάξης κ' ἐξήθητῶν τῆς ἀλλήνης, εἶταν νὰ νῆς μὲ μοσαιωνικῶν περιορισμῶν καὶ κατὰ ὀδυστικῶν τῆ γλώσσα τοῦ λαοῦ ἐπρωτῶνται τὴν σὲν ὄλο τοῦ, δυνατὸ νὰ ἐπρωτῆ μὲ τῆς συνειδητῆς τῆς τὰ κοινωνικῶν θέματα τοῦ κρονηματικῶν τῆς. Οἱ πρῶτον ὑποστηρητῆς τῆς δημοτικιστικῆς ἰδέας, ὄδυστικῶν στήν τάξη τῶν κρονηματικῶν, ἐννοῦνται σήμερ, καὶ σὲν ἀγῶνας—ἢ ἐννοια αὐτὴ ἢ δὲν εἶταν φανερῶν, ἐκδηλωθῆναι ὄδυστικῶν μὲ τὴ γλωσσικῶν καὶ τὴν ἀδυστικῶν τοῦ σὲ λυσοσμένο πόλεμον τὸ Κρότος κατὰ τῆς γλώσσας. Οἱ ἄλλοι πού μένον «ἐν παροπλισμῶ» δὲ μωροῦναι νὰ κρονηματικῶν ὄδυστικῶν εἶταν δυνατὸ νὰ σπρωχθῶναι τὸ λαὸ μὲ πῶν ποτῆς δὲν ἐπρωτῆσαν νὰ τὸ σπρωχθῶναι μὲ συνδεδεῶν τῶν ν' ἀναποκρινθῶναι μὲ τῆς βραβεῖς ἀπαιτήσεως τοῦ.

Μοιραία ὀδυστικῶν γὰρ τὴν δημοτικιστικὴν ἰδέαν σπρωχθῶνται σ' αὐτὴν τὴ μάξαν καὶ σὲν ἀγῶνας πού βγαίνου ἀπὸ τὸ δικὸ τῆς κοινωνικῶν περιεχόμενα.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΝΟΥΜΕΝΟΥΣ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

(Η «Λογοτεχνική Έπιθεώρηση» έχει την τιμητική προτεραιότητα και την εξαιρετική χαρά ν' απηγάσει μέσα στις σελίδες της, το μεγάλο και παγκόσμιο κήρυγμα του Henri Barbusse.

Η Εκκληση του μεγάλου ανθρωπιστή συγγραφέα, απαράμιλλη για τη σφαιρική και τη βαθύτητα της, πρέπει να διαβαστεί απ' όλους τους Έλληνες διανοούμενους που το κοινωνικό πρόβλημα τους ενδιαφέρει και τους συγκινεί στην τέχνη τους. Παράλειποντας την ανεπαρκή του χώρο μας, έφραγμα σκόπιμο να την παραθέσουμε ελόκληρη για να μπορέσουν οι αναγνώστες να παρακολουθήσουν τις γνώμες του συγγραφέα απ' αρχής ως το τέλος χωρίς διακοπή. :

Σε καμιά άλλη εποχή όπως στη δική μας — και είναι πολύ φυσικό — δεν έχουν πληθύνει τόσο τα φιλολογικά μανιφέστα και οι εκκλήσεις προς τους διανοούμενους.

Παρ' όλο που είμαστε πνιγμένοι μέσα σ' αυτή τη χαρτολογία και η θορυβώδης κηκοφωλία μας έχει αποκουφάνει — άκριτως γι' αυτό — κάνουμε και μες την εκκλησίη μας, ξεχωριστά απ' όλους τους άλλους.

Και πρώτα-πρώτα, που βρισκόμαστε: Βρισκόμαστε σε μια εποχή τεράστιες δολιχές ανάπτυξης μας! Δε και χρονοκοπία σε μια εποχή αποσύνθεσης, στο τέλος μιας περιόδου πολιτισμού.

Η Τέχνη και η φιλολογία απόζουσε την παρρημία, όπως όλα τ' άλλα. Δεν ανφέρω παρά τους τίτλους μονάχα του άριστα μικρού κατηγορητηρίου που δρώνεται μονάχο του: «Αφθονία, αλλά χάος, λατρεία της λεπτομείρειας, σφιστείες, λεπτόλογες αναλύσεις, αδέξιες και άτελες συνθέσεις, αντιφάσεις, αναδίωξη παλιών προλήψεων, — άγνοια, σύγχυση, άκακτασσία. «Ακόμη, αντικειμενικά κρίνοντας, κερδοσκοπία, τερατώδεις διαφημίσεις, μέσον των δυναμένων του χρόματος, άξίες τεχνητά ανυψωμένες σε σημεία και επιδολιμένες στους κατακλιωτές όπως οι μάργες των φαρμακευτικών προϊόντων. «Εκμετάλληση κατά το αμερικάνικο σύστημα εκ μέρους των εμπόρων επιχειρηματιών που βάζουν χέρι όχι μονάχα στο βίβλο αλλά και σ' όλα τα δημόσια μέσα της καλλιτεχνικής εμφάνισης (θέατρα, κινηματογράφοι, ραδιόφωνα κλπ. κλπ.). «Ανάμεσα σ' όλα αυτά, και για να περιοριστούμε μονάχα στα γράμματα — διακρίνωμε και άπαισιες άλλες λίγο άλλες πολύ μειονωνμένες ή όποτες, το σκεπτικιστικό, καταλήγουμε στη γελοιοποίηση και ίκανοποιούνται μονάχα με το σάκνυλο που δημιουργούν. Μερικές από τις άπαισιες αυτές, προερχόμενες από νέους συγγραφείς γιομάτους

σφρίγος και ταλέντο, έχουν κάποιο ενδιαφέρον για την τάση τους να σπάζουμε τις παλιές και άπαρχαιωμένες σχολικές φορμολές. Με ός τ' σημείο αυτό δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να προσκρμόζονται μόνο με τή φόρμα και δεν ξεπερνούν το πρόβλημα της ανανέωσης του φραστικού ύφους, το κάφαλο των λέξεων, τον ήμισπορα να τ' όνομάσω έτσι.

Όσο για την παγώσιμα μνταλιτέ του γένους των διανοούμενων, περνά μια περίοδο άμφιβολιών, άναζητήσεων, ταλαντεύσεων και άνησυχία. Η άνησυχία είναι ή θρησκευτική άντίρρηση, ή κωλικόπονος της παρακμής. Έκείνοι που σέφονται και προσπαθούν να ίδουν και λιγάκι μακρύτερα από τ' άμεσο γεγονός, είναι άνησοι. «Αναζητάνε τ' όδρο τους, άναζητάνε κάτι νέο. Τ' οινόωθον πλείρα πώς μια άλλαγή προπαρρασεύζεται. Με δεν καταλαβαίνον άκριτως τί ζητούν.

Ο Μικρϊσμός μας βοηθεί να ξεδιάλυσομε την άικατοσσία της μεταδαιτικής αυτής εποχής, ν' άνατρέξομε στις αίτιες της, να διαπισώσομε πώς είνε τ' άποτέλεσμα μιας κατάστασης πραγμάτων έντελής λογικής. Τ' ίδιο όδρομα μας βοηθεί να καθορίσομε τ' όρολό και τή σημασία μιας ιδεολογίας και να συνενώσομε, κάτω από τ' δλοκάθερο αυτό φώδ, μεγάλο αριθμό άνησυχων της εποχής μας.

Η ιδεολογία δεν άποτελεί — και αυτό είναι τ' ό πρώτο μας άξίωμα — κράτος ιδιαιτερο, ξεχωριστό, παράδεισο του άνεύρου και της τέχνης. Συνταυτίζεται με την ιστορική εξέλιξη. Με τή γλώσσα, με τ' όδρομα, με τήν τέχνη ή ανθρωπος εκφράζεται, κ' εκφράζει τ' ό περιόλο του, σύμφωνα με κανόνες θετικούς που είναι οι ίδιοι και για τις ιδέες, και για τ' όρα τέχνης και για τ' όράματα. Δεν υπάρχουν δυό άλληθεις, ή μια θεωρητική και ή άλλη πρακτική, δεν είναι παρά μια. Δεν πρέπει λοιπόν ποτέ να τις διαχωρίζομε σε κάθε ιδέα όφείλει άναγκαστικά ν' άντιστοιχεί και μια πρακτική ότητα, έχτος αν ή λέξη που τήν εκφράζει είναι άνυπόστατη. Δε μπορεί να διαχωρίσει κανέναν τή ζωή.

Νέα τέχνη και νέο κωθεστώδ.

Εκφραζόμενος ή ανθρωπος καθορίζει και θεμελιώνει. Η τέχνη και γενικά, ή λόγος και ή γρηφή είναι τ' μέσους της πραγματοποίησης, είναι τ' όρασια έργαίει στα χέρια των ανθρωπων. Μια νέα τέχνη, συγπομένα, προούθεται

ως «βία» ένν νέο στάδιο χαρακτηρίζομενο από τήν ιστορική εξέλιξη. Αλλά δεν πρέπει να λέμε, συχνά τ' άκούμε, πώς δεν μπορεί τίποτε να γίνει έφ' όσον τ' νέο κωθεστώδ δεν έγκυθιθρήθηκε άκόμα. Τ' ό πνεύμα βρίσκεται πάντα στην πραγματορεία, διαγράφει τις προοπτικές, προπαρρασεύεται τ' όδρομας, άνακινεί και συνταρράζει τ' άσπ'ήματα, διατυπώνει, συλλογίζει ή σταθεροποιεί τις πεποιθήσεις. Φέρνει μια νέα λάμψη και μια οσάκιότητα. Τέτοια είναι ή έννοια του φιλολογικού και αίοθητικού μετεταλισμού μας (ό όρος έχει ήδη χρησιμοποίηση, ή άαρρό, από τήν Άντρια Ρόλαντ Χόλστ).

Σύμφωνα μ' αυτά, δε μπορούμε να θεωρήσομε πιά ότι ή ιδεολογία προπορεύεται των γεροτών. Η θέση των αυτολεγομένων ήρετικών μονάδων που άποτελούν τ' άθος της άριστοκρατίας και της αυτοκρατορίας των σκεπτομένων, δε βρισίζεται πουθενά. Είναι μια μπλόφα πολύ άρελής. Ο άρχηγός που κατευθύνει ένν πλήθος ελεύθερο, πρέπει να γεννηθεί πρώτα απ' αυτό τ' πλήθος, ή από μια δάκτερη μερίδα τ' ό πλήθος αυτού.

Ο αντικειμενικός μας σκοπός είναι να συμμορφώσομε με τήν ώθηση των πραγματικών γεροτών και ένός λογικού όόγματος, λαβαίνοντας πάντα όπ' όψη μας τ' ένδεχόμενα και τις περιπλοκές τους. Λαβαίνοντας όπ' όψη της πραγματικότητας σημαίνει να τις ύπακοόμε κ' όχι να τις ύποτάσομε σε φορμολές ή σε φαντασμαγωγίες. Στο μονολίθι της κολλητικιστικής ζωής και της ιδεολογικής έκφρασης, κολυμώμε τ' όρατο επίγρημα των στοικίων ανάντια στη θεότητα: «Δεν ύπακοώ στο Θεό, είμαι τής γνώμης του».

«Ατομο και «κοινωνικός άνθρωπος».

Ένοείται, όμως, ότι εξετάσομε προπάντων και τάν απ' όλα τ' όν κοινωνικό άνθρωπο κ' όχι τ' όν άνθρωπο καθ' ένυτόν (που είναι ένν πλάσμα), όχι τ' άτομο.

Αυτό χρειάζεται να καθοριστεί και να θεθεί κάπως αφέστερα και σταθερότερα.

Τ' άτομο δεν είναι πλάσμα της φαντασίας.

Άπεναντίας, είναι τ' ό πραγματικό κώταρο της ανθρωπότητας. Δεν άμφισβητομε τή κεντρική σπουδαιότητα τ' ό άτόμου. Ότε ή Κάρλ Μαρξ τήν άμφισβήτησε, όπως τόν μέφονται μερικοί που δεν τότε γνωρίζουν κατά βάθος. Ο καθένας από μας είναι, να πει κανείς, διπλός: Είναι ένότητα και άτομο με τ' εδικά χαρακτηρηριστικά του, τήν προσωπική του κρίση, τήν ξεχωριστή του θέση στο αίώνιο όραμα της εϋτυχίας, του πόνου και τ' οανάτου.

Ο καθένας από μας είναι κίβλας μέρος άναπόσπαστο τ' ό κοινωνικού όλου, σταγόνα τ' ό

πλήθους, έννας κρήθους μέσα στο άθροισμα και τ' ό άθροισμα, αυτό καθ' ένυτό, έννας οργανισμού. Υπάρχει, όπως έλεγαν και οι άρχαίοι, ή εσωτερικός και έξωτερικός άνθρωπος.

Δε λυει κανείς τή βθεταίν αυτήν ανθρωπινή άντινομία, περιστελλοντας — ή μάλλον κάνοντας — ότι περιστελλει: — ένν από τ' ά παραπάνω στοιχεία, γιατί και τ' δυό, ύπάρχουν μέσα στην πρακτική άλήθεια. Άν διακριθεί κανέναν τεχνητά τόν ύποκειμενισμό και τόν κοινωνικό άντικειμενισμό, ή πρώτος παρεκτρέπεται κ' ή δεύτερος μωμισοπειται, και δεν άπομένουν πιά παρά δυό από τις νεφελώδεις αυτές άφηρημένες έννοιες τις τόσο άγαπητές στους ποιητές, τους διχτάτορες αυτούς της φαντασίας.

Αλλά στη σημερινή εποχή, τ' άτομο μς ενδιαφέρει λιγώτερο από τ' ό σύνολο κ' άφίνουμε τ' εδικό φαινόμενο για να άφιερωθούμε στο άθροιστικό.

Τ' άτομο, ή μεμονωμένη περίπτωση, ή άτομική περιπέτεια, βασίλευαν ως τ' σήμερα στη φιλολογία και στην τέχνη. Άν δε μπορεί κανείς να ίσχυριστεί πώς, ότι ήτο να ειπωθεί εϊπώθηκε άπάνω στο θέμα' αυτό — γιατί δεν είναι δυνατό να προτδει τ' ένδεχόμενα άριστοργήματα — είνε βέβαια πώς τ' ουσιαστές έχει ειπωθεί, επαναληφθεί και έξουθεναν πλείρα. Τώρα πρέπει να κατάρχομε κ' άλλου.

Πρέπει να πάσομε πιά να στριφογυρίζομε από τ' όποκειμενικό πνεύμα και τήν ύποκειμενική καρδιά και να τ' ό βάνομε πέσιμα να καταχτήσομε εξ' εφόδου τόν τοίχο της ιδιωτικής ζωής. Άς άφίσομε κατά μέρος, για ένν διάστημα, τις εξαιρετικές περιπτώσεις, τους μονόλογους και τις κεντρομέρες αναλύσεις, τήν εδική περίπτωση τ' ό κ. δεινα και τής κ. δεινα, έμένα και σένα.

Πρέπει να μσομε μέσα στο κράτος τ' ό σύνολο.

Όλα μς ώθούν κατά κείθε. Πρώτα-πρώτα τ' ό οικονομικό και ιστορικό μοιατό που επιβάλλει στο όνολο, σήμερα, ένν όλο σπουδαίο και τ' ό δίνει τ' ό σημα και τή μορφή σχεδόν τ' ό μέλλοντος. Αλλά δεν πρόκειται μοχάνα για τήν προαρμογή μας στις έπειγουσες και μεγάλες κοινωνικές άπαιτήσεις.

Υπάρχει μέσα σ' αυτό τ' ό όδρο μια πρόδος, μια βαθμιαία κατάκτηση, μια συνεχής δημιουργία — τήν όπαι δε δίνει ή κλιπασιές τ' ό ύποκειμενισμού, τ' αίώνιο ξανάρισμα τ' ό άτόμου. Κι' αυτό μόνο ενάρκετο για να τους κάνει ν' άποφασίσουν για τ' ό όδρο που θάκλυθήσουν, τους ανθρωπους που έχουν στην καρδιά και στο πνεύμα τους τή θέληση να κάνουν εδω κάτω κάποια δουλειά άποτελεσματική.

Τ' ό καθήγον σήμερα μς επιβάλλει να προ-

σανατολιστούμε και να έμβραθύνουμε στις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους.

Δε θα πέσουμε στην «ακρότητα» πλάθοντας από τόν κοινωνικόν άνθρωπο είτε από την κολλεκτιβιστική δόξη, είτε από την άφηρημένη έννοια, ένα πρῶμα αὐθυπόστατο. Οἱ ἀντίπαλοι σοφιστές τοῦ μαρξισμού, νι' ἀκόμα κάποιοι ἀδέξιοι μαρξιστές, τείνουν νά μετατρέψουν τόν ἱστορικῶ ἢ οικονομικῶ ὄλισμό σέ ποῦρο ἢ ἄλλο μετεριαλισμῶ καί νά θεωρήσουν τὸ «δογματικῶ ἀντικειμενισμῶ» ὡς ἓνα μηχανισμῶ τοῦ ὁποῖου οἱ τροχοὶ κινῶνται ἐξῶ ἀπὸ κάθε ὑποκειμενικῆ ἐπίδραση, ἀπὸ κάθε ψυχολογικῆ παράγοντα. Αὐτὸ εἶναι καθαρῶ προδοσίαι τῆς σκέψης τοῦ Κάρλ Μάρξ, κἀνοντας κατάχρηση τοῦ ἔργου μετεριαλισμῶ, καί παραγνώριση τῆς ἑλαστικότητος καί τῆς ζωντανίας τοῦ μαρξιστικοῦ ρεαλισμοῦ ποῦ ἀξίζει, ἀπὸ τὴν εὐρύτητα τοῦ, νά θεωρηθεῖ λιγώτερο ὡς δόγμα ἀλλὰ σὰ μὴ νέα κατάστασι τοῦ πνεύματος, μὴ νέα μέθοδο προσανατολισμοῦ τῶν δημιουργικῶν δυνάμεων ἑναρμονισμένον μὲ τὴ ζωὴ καί τὴ λογικῆ, τὴ φύση καί τὴν ἐπιστήμη. Τὰ πρῶματα θὰ γίνονταν ἄλλα μόνον τοῦς ἂν τὰ οικονομικὰ φαινόμενα ἐξελίσσονταν ἀποκλειστικὰ καί μοιραία μέσα στὸ ὄλισμῶ πλαίσιο: ἄλλα μὲ τὸν καιρῶ ἢ δικαιολογοῦνταν καί ἢ εἶταν κούφια δημαγωγία νά πεῖ κανεὶς στοῦς προλετάριον νά μεταβάλλουν τὴν πορὰ τῶν πρῶμάτων, σπάζοντας οἱ ἴδιοι τὴς ἀλυσίδας τοῦς — καί ὡς τόσο αὐτὸ πρέπει νά τοῦ λέει κανεὶς. Ἡ σχολὴ τοῦ Μπερονσάιν εἶναι ὑπνωτισμένη καί τὸ στεγνὸ αὐτὸ νετεριμανισμῶ καί ἀνελιγῶ ἀπ' αὐτὸν ἓνα εἶδος σοσιαλιστικῶ ὀμπορτουניσμῶ (καιροσκοπισμῶ) ποῦ εἶταν μοιραῖο νά τὴν ὀδηγήσει σὲ κάθε εἶδος παραχωρήσεις.

Τὰ ἱστορικὰ φαινόμενα ὑποτάσσονται σὲ νόμους ὅπως ἄλλα τὰ φαινόμενα. Μὰ δὲν τελειοῦνται αὐτόματα. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ τὰ δαμάσει ὅπως μπορεῖ νὰ δαμάσει τὰ στοιχεῖα καί νὰ κάνει πλωτὸς τοῦς ποταμοῦς ποῦ ὑπόκεινται σὲ φυσικοῦς νόμους.

Ἡ εὐχὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπάνω στὴ γῆ δὲν εἶναι μοιραία γεωμετρία παρὰ μόνον κατὰ τὸ μέτρο ποῦ οἱ ἄνθρωποι ἀγγίζουν. Γιὰ νὰ συνοψίσω ἀνακεφαλαιώνοντας λέγω πὸς τὸν ἄνθρωπο πρέπει νά τὸνε θεωροῦμε ὡς ἄτομο κοινωνικῶ.

Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ ποῦ ἔδωκε περὶ τὰ μέσα τοῦ XIX αἰῶνα τὴν ἀληθινὴ οὐσία στὸ σοσιαλισμῶ, ὅπως ἄλλοτε οἱ Βάκωνας ποῦ εἶχε κάνει γιὰ τὴν ἐπιστήμη καί ὁ Κάντ, ὁ γίγαντας τῶν φιλοσόφων, γιὰ ὅλη τὴ φιλοσοφία, εἶναι πλοῦσια καί γόνιμη. Ἀπομακρύνει τὸ «αὐθυπόστατο», ἐλέγχει τὴν κληρονομητῆ ἀξία τῆς φορμῶλας καί τῆς παράδοσης, ἐκμηδενίζει τὴν πρῶληψη καί τὰ φαντάσματα, ἀντικαθιστῶ ἓνα

«ιδανικῶ» ἀλοθηματικῶ καί νεφελοδίκιο, ἓνα ἱδανικῶ τῶν παραμυθιῶν μ' ἓνα τελικῶ ἐπιστημονικῶ σκοπῶ. Ἀνακατεῖται βαθεῖα τὸ ἀφηρημένον μὲ τὸ συγκεκριμένον.

Ἐχει μέσα τῆς τὴς ὀργανικῶς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπινου πλῆθους. Ζωντανεῖται τὴς φυσικῶς δυνάμεις. Εἶν' ἢ φωνὴ κ' ἢ ἀνατριχίλα τῆς παλίσροιας.

Ἀπ' αὐτὸ θὰ μποροῦσε κανεὶς νά πεῖ πὸς εἶνε πολλὸ πὴ βαθεῖα ἱδεαλιστικῆ ἀπὸ τὴς πομπῶδικας οὐτοπίες τῶν ἱπποτῶν ἢ τῶν ἀποστῶλων τοῦ ἱδανικῶ τῶν λόγων.

Αὐτὸ εἶναι οἱ λόγοι γιὰ τοῦς ὀποῖους ὁ τίμιος ἄνθρωπος ποῦ θέλει νά σκέφτεται τίμια, πρέπει νά ξεριζῶσει ἀπὸ τὴν καρδιά τοῦ — τοῦλάχιστο γιὰ τὸν καιρῶ ποῦ φτάνει — τὴν ἀδάθη καί ἀσκοπη λατρεία τοῦ ἐνὸς καί νά προσανατολιστεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσι τῶν ὄλων.

Οἱ δύο διεθνεῖς ὀργανῶσεις.

Ἡ λογικῆ κ' ἐπιστημονικῆ μας μέθοδο διαφωτίζει πλῆρη τὸ σύγχρονο ἱστορικῶ ἀναδρασμῶ κ' ὅλη τὴν ἀκολουθία τοῦ μὲ τὰ ἱδεῶδη καί τὴς ἱδέες τοῦ, καί μᾶς βοηθεῖ νά ξεκαθαρίσουμε καί νά ξεχωρίσουμε τὴς ἀντικαχόμενες ὀργανῶσεις.

Καί πρῶτα-πρῶτα εἶναι ἢ ὀργανῶσι τοῦ καπιταλισμοῦ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῶν μαζῶν, δηλαδή τῆς παγκόσμιας ἀρχουσας τάξης ποῦ βρῖσκειται συγκεντρωμένη στὰ χέρια μιανῆς ὀλιγαρχίας μεγάλων τραπεζιῶν, τῶν ἀνώτατων αὐτῶν ρυθμιστῶν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ὁ καπιταλιστικῶς ἀνταγωνισμῶς καί ἢ συγκεντροποίηση ἔχουν πάρει, τὸν τελευταῖο καιρῶ, τεράστια ἀνάπτυξη ἔνεκα τῆς βιομηχανικῆς προόδου, τῆς τελειοποίησης τῆς τεχνικῆς, τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐπιχειρήσεων καί τῆς συνένωσης τῶν ἱδιωτικῶν περιουσιῶν καί ἐπιχειρήσεων — οἱ μικρῶς ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴς μέσας καί οἱ μέσας ἀπὸ τὴς μεγάλας, ὅπως ἔχουν τόσο καλὸ προδικαράφη καί πρῶδοι οἱ πρῶδροιοι τῆς ἐπιστήμης μας. Ἡ ἐξέλιξη αὐτὴ παρῶδωσε τὴ ἐπίγεια ἡγεμονία στὰ χέρια τῶν Ἀμερικανῶν — τῶν μόνων πλουσιῶν. Ἐχοντας φτάσει σ' ἓνα τρομακτικῶ βαθμῶ ἀπορρόφησης κεφαλαίων, ἀρχινῶν τῶρα ν' ἀποικιοποιοῦν ὅ,τι εἶναι δυνατῶ νά ἀποικιοποιηθεῖσθὴ γηραιά μας ἕπειρο. Τὸ χρηματικῶ τῆς τῆς Νέας Ὑόρκης ἔγινε ὁ συγκεντρωτικῶς καί διεθνοτικῶς πόλος τῆς παγκόσμιας κίνησης, τὸ κέντρο τῆς μεγάλης μηχανῆς ποῦ δίνει σὸν κάθε τὴν κίνηση. Ἐκεῖ κάτω ἀποτυπῶνται ἐλόκληρη ἢ εἰκόνα τοῦ καπιταλισμοῦ: ἀνάπτυξη τῶν ὀλικῶν μέσων, χεμαρρῶδης πλοῦτος ποῦ ἀντικαθιστῶ τὰ πάντα, σκέψη ἀτοφικῆ.

Ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴν ὀργανῶσι εἶναι ἢ ὀ-

γάνωση τῶν ἐκμεταλλευμένων. Τὸ προλεταριατῶ κατὰ τοῦ κεφαλαίου. Ἐπανάστασι καί ἀνεπανάστασι.

Τέτοια εἶναι τὰ δύο βασικά, βαθεῖα, καί πραγματικὰ ρεῖματα.

Ὅλα τὰ κινήματα, ὅλες οἱ τάσεις ποῦ γύρω τοῦς συναθροίζονται οἱ ἀπαδοὶ ἢ ἀναμοχλεύονται μέσα στὸν ἐγκέφαλο τοῦ σύγχρονοῦ κῶσμο, εἶναι συνδεμέναι μὲ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ἀντίμαχα ρεῖματα.

Ἀναμφίβολα ἢ πάλι εἶν' ἀκόμα πολλὸ ἀνισορ. Οἱ ζωτικῶς δυνάμεις, ἐχτὸς ἀπὸ τὴ Ρωσσία — βρισκονται μὲ τὸ μέρος τοῦ καπιταλισμοῦ: ἱδρῶματα, νόμοι, Κρατικῆ ἐξουσία. Μπροστὰ στὰ μάτια μας ἐξελίσσεται ἐπίσης ὁ φασισμῶ, ἢ ἀνώτατη αὐτὴ ἀντίδρασι τῆς ἀντίδρασης, καί τὸν ὀποῖο μέσα σὸν γενικῶ καί σύντομο τοῦτο σημεῖο, ἢ μποροῦσα νά χραχτηρίσω ὡς ἓνα ὀργανισμῶ ἐπιθετικῆς πάλης, προορισμένο νά συντελέσει στὴν κατάρρευσι τῆς ὀργανωτικῆς προσπάθειας τοῦ προλεταριάτου, καί σχηματίζονται ἀπὸ μὴ μάζικῆ συνένωση τῶν μεσαίων τάξεων.

Τὸ ἄτομο τῶν ἐκμεταλλευμένων δὲν εἶναι ἢ δικὴ τοῦς δυνάμη, ἢ ἀνεπαρκῶς συμπαγῆς ἀκόμη, ἀλλὰ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τοῦ θριαμβεύοντος συστήματος τοῦ ἀτομικοῦ πλουτισμοῦ, δηλαδή ἢ ἀνθρώπινη δυστυχία.

Ἡ «καθεστηκυῖα τάξι» δὲν εἶναι πιά βιώσιμη. Εἶναι καταδικασμένη ἀπ' αὐτὴ τὴν ὑπερτροφία τῆς καί τὸ βαθμῶ παραλογοισμῶ τῆς ὀποῖος διαρκαινεῖται ὀλοένα καί περισσώτερο ἀπὸ τὰ τεχνικὰ μέσα ποῦ τὴν ἀνακατήσανε ὡς τὰ σημερῶ: τὴ βία καί τὴν ἀπῆρη.

Γιατὶ στὰ μέσα τοῦ καταναγκασμοῦ ποῦ διαθέτει ὁ κυρίαρχος ἱμπεριαλιστικῶς καπιταλισμῶ προστίθεται καί μὴ ἱδεολογικῶ προπαγάντα ποῦ στηρίζεται ἀπάνω σ' αὐτὸν καί ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι τὸ στηρίζει. Τεράστια μέσα κυκλοφορίας, κ' αἰωνῶδεις παρὰδόσεις, δημαγωγικῆ ἐκμετάλλεψι τοῦ φόβου πρὸς κάθε τὴν νέο κ' ἄγνωστο, κατάλληλη μεταμπίεσι τῶν ἱδῶν καί τῶν πράξεων τῶν ἀντιπάλων, ὅλ' αὐτὰ συντείνουν ὅστε τὸ μεγάλο παρασιτικῶ σύστημα νῆσι: μὲ τὸ μέρος τοῦ τῆς μεγάλῆς πλειοψηφίας.

Ἡ ἱδεολογία αὐτὴ τῆς καταπίεσης εἶναι διὰφορη καί ποικιλῶμορφη, ἄλλοτε ὀλοφάνερη κ' ἄλλοτε φτεκισθῶμένη καί συγκαλυμμένη.

Τὸ ὀδοιῶδες κἀτόρθωσαν νά τὸ περιελίσσουνε στὴν τρέχουσα φορμῶλα: ἢ ἱδέα τῆς τάξεως».

Τάξι, σημαίνει, ἔδῶ πέρα, «καθεστηκυῖα τάξι» καί πρέπει μὲ τὸν ὄρο αὐτὸ νά ἐννοοῦνται τὸ σύστημα τῆς ἐκμετάλλεψης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Ἀπὸ μὴ ἀντίληψη λογοπαιχτικῆ τῶν λέξεων, ἀπὸ μὴ πραγματικῆ παρῶλησι ποῦ τείνει

νὰ παραστήσει τὸ «ὅ,τι πράγματι εἶναι» σὲ «ὅ,τι πράγματι εἶναι κανονικῶ», ἀπὸ τοῦς διάφορους σχολαστικοῦς καί διαλεχτικοῦς κάθε εἶδους, ποῦ δικαιολογοῦνε καί ἐνισχύουν τὸ ἔρω τῆς κοινωνικῆς διατήρησης, τὸ πλεῖστο τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἐπαναλαχιδάνο, εἶναι τῶρα ὀπαδοὶ τῆς τάξης τῶν προνομιούχων καί τῶν παρασιτῶν.

Ἡ δημιουργία τοῦ καθιερωμένου αὐτοῦ καθεστῶτος ποῦ γλιν μεταβλήθει — μὲ τὸ ἀλλαγμῶ μῖας ἀπλῆς ἐτικέτας — τὸ ἄστικῶ καθεστῶς εἶταν τὸ καθεστῶς τοῦ φεουδαρχισμοῦ, τῆς τυραννίας δηλ. τῶν ἐστεμειμένων τυχοδιωχτῶν καί τῶν βασιλικῶν δυναστειῶν προτοῦ γίνεαι τυραννία τῶν μεγάλων καπιταλιστῶν — προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀντίληψη περὶ Θεοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἀντίληψη αὐτῆ περὶ Θεοῦ ἀντλησαν τὰ στοιχεῖα τῆς τερατώδικης αὐτῆς παραποίησης τῆς φυσικῆς ἐξέλιξης τῆς ἀνθρωπότητας, τῆς θυσίας αὐτῆς τῶν μαζῶν πρὸς ὄφελος ὀρισμένων ἀτόμων.

Πραγματικῶ ἢ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐκμηδενίζει κάθε ἀνθρώπινο ἔργο. Εἶν' ἓνας μεγάλος μεταμρφωτῆς ποῦ ἀναδημιουργεῖ τὸ πᾶν. Εἶναι μὴ ἀντιπραγματικῶτητα ποῦ συντελεῖ τὴν πραγματικῶτητα.

Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι παρὰ μὴ λέξη τολμηρή. Ὁ Καντισμῶς ποῦ ξανάφερε ὀριστικὰ τὴ φιλοσοφία στὴν καλὴ γραμμῆ τῆς, ἐξοστρακίζει ὀλοῦτελα τὴ συγκεκριμένη πραγματικῆ ὑπαρξῆ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μόνῶκα ἓνα ἐπινόημα τῆς φαντασίας καί τῆς καρδιάς, πρὸς τὸ ὀποῖο ἀποδίνουε μὴ καθωρισμένη μορφή, μὲ τὴν ἱδία τρελῆ λειτουργία τῆς φαντασίας ὅπως τοῦ δαιμονισμένου ποῦ θαρρεῖ πὸς ἢ ὀπτασία τοῦ, ἢ ὀλοῦτελα ἐσωτερικῆ, ὀφίσταται καί στὴν ἐξωτερικῶ κόσμο. Εἶναι ἢ φορμῶλα κατ' ἐξοχήν. Ἡ ἐφεύρεση αὐτῆ, ἐπιβῶλημῆ μὲ μαγεῖες καί τρομακτικῶτες, ἔγινε ἀφορμῆ νά παρεατραπεῖ ὀλοκληρωτικῶ ἢ τάξι τῶν πραγμάτων.

Ἀπὸ δῶ ἀντικαθίστανται κανεὶς τὴν ἀπεγνωσμένη προσάθεια τῶν ἀντιδραστῶν καί τῶν συντηρητικῶν γιὰ νά ἀποφύγουν τὴν πιθανότητα μῖας «κοινωνίας χωρὸς Θεοῦ». Τὸ σκίχτρο αὐτὸ τοῦς δαιμονίζει. Ἄν τὸ θεατρικῶ πλῆθος τοῦ ὑπερέδωκε τὸς ξεφύγει, ἄλλα χάνονται. Αὐτὸ εἶναι καί τὸ πρωτεῶον σύνθημα τῶν ἀντιεπαναστατῶν ἱδεολόγων — ἀπὸ τοῦς ὀπαδοῦς τῆς «Ἀξίῶν Φρανσῶζ», ἢ ὀποῖα ἐμφανίζεται ὡς ἀποκλειστικῶ ἔθνικιστικῆ, ὡς τοῦς λογῆς-λογῆς καθολικοῦς, τοῦς νεοχριστιανιστῶς καί τοῦς νεοθωμιστῶς ποῦ εἶναι καί τῆς μόδας. Ἀναπτύσσονται ὀπὸ ὅλες τῆς μορφῆς τῆς θέσι τοῦ Joseph de Maistre γιὰ τὸν ὀποῖο ἢ Γαλλικῆ Ἐπανάστασι εἶταν «σατανικῆς προελῶσεως» γιὰτὶ ἀπόκλειε τὸ Θεὸ ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα ζητήματα. Δὲ ἔβλουε μὲ κανὴ

τρόπο ν' ἀγγίξουν τὴ θεότητα καὶ τὴν πέραν τοῦ τάφου θεραπευτικὴ τῆς ἡ δόξα ρίχνει βλες τῆς ἀποτυχίας καὶ βλους τοῦ κανονισμοῦ στὸ ὑπερέραν καὶ συντρίβει, στὸ ἀναμεταξύ, τοὺς ζωντανούς μὲ τὴν ὑποταγὴ καὶ τὴν τυφλὴ ὑπακοή.

Ἀλλὰ τὸ σοβαρότερο ἀπ' ὅλα εἶναι τ' ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει καὶ μεγάλο ἀριθμὸ ἐρατῶν. Δὲν εἶναι μονάχα ὁ Θεὸς ποὺ εἶναι ἐγκαταστημένος ἀνάμεσα σ' ὅλο αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸ συγκρότημα.

Ἐπάρχει καὶ δόξα καὶ λεγὸν ἀπὸ ἀρρητιμὰ εἰδωλά καὶ λαϊκὲς θρησκείες ποὺ εἶναι ἀπίστες καὶ ἀπατηλές ὅσο καὶ ἡ θρησκεία τῶν ἐκκλησιῶν γιατί προέρχονται ἀπὸ τὴν ἴδια ἀθέμιτη ἐνέργεια : τὸ νὰ δίνουν δηλαδὴ μὴ ἀυθόπραχτη ἀξία, μὴ συγκεκριμένη καὶ φανερὴ ὑπαρξή σ' ἐπινοήματα ἢ πὲ δνεῖρα (δικαιοσύνη, λογικὴ, εἰρήνη) καὶ δημιουργοῦν ἀπὸ αὐτὰ ἀρρητιμὰς ἐννοιές ἐνῶ δὲν εἶναι παρὰ γενικὰς ἰδέες ποὺ πηγὴ τους ἔχουν τὸ πνεῦμα, τὴς μορφῆς αὐτοῦ τοῦ πνεύματος καὶ ἔρους περιγραφῶν. Ὁ Σάβλ Ραμποπόρ στὴ «Φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας» λέγει ἐπιτυχῶς ὅτι τὸ «à priori» εἶναι «ὁ ἀντικαταστάτης τοῦ Θεοῦ».

Ἡ ἐξορκισμὸς αὐτὴ μὲς βοηθεῖ νὰ ἐξηγήσῃσιν κ' ἂν μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, νὰ καταϊώσῃσιν τὴς δλοτέλα ἐπιφανεῖς καὶ τεχνητὲς διαστάσεις καὶ διχογνωμίας τῶν θεωριῶν ἐκείνων ποὺ εἶναι πράγματι συνενωμένοι κάτω ἀπ' τὴ σημαία τῆς ἀμυνας τοῦ Καθεστώτος.

Τὴ μὲς ἐνδιαφέρουν οἱ ἑσωτερικὲς διχόνομες τοῦ ἐθνικισμοῦ ἀπὸ τὴς δλοτέλας μὲς μὲγάλῃ χῶρῃ ἔχει καὶ τὸ φυτώριον τῶν, πάνω μὲ κάποιον ὀρετικὸν σχίσμα, μὴ Πατριωτικὴ Νεολαία, ἢ ἕνα Πολιτικὸ Σύνδεσμο ἢ ἕνα Φασιστικὸ Ὀμιλο μάλιστα δὲ μὲ τὸ Βατικανὸν καὶ τὸν Πάπα!

Οἱ ἀμύνητες τοῦ Καθεστώτος παίρνουνε γιὰ συνθημὰ τους πότε τὸν κλασσικισμὸ καὶ πότε τὴν πατριωτικὴ θρησκεία. Ἀναζητᾶνε τὰ ἐπιχειρήματα τους τόσο μέσα στὸ δλοστάσιο τῶν θρησκειῶν τοῦ Κράτους ὅσο καὶ στὴν αὐτολεγειμένη σοφία τῆς εἰδωλολατρικῆς ἀρχαιότητος.

Ἦνας «μιλιτάν» συγγραφέας ὅπως ὁ κ. Μωρῆς εἶναι καὶ καθολικὸς καὶ εἰδωλολάτρης. Ἐξ ἄλλου ὁ χριστιανισμὸς, ἀτέρμονη τεχνητὴ σύνθεσι, φαρμακρικὴ σὺνθεσι ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο μὲ τὸν ἰουδαϊκὸ μονοθεϊσμὸ καὶ μεσαιωνικὸ ἀνακατεμένο μὲ ὀρισμένα δόγματα τοῦ στωϊκισμοῦ καὶ τοῦ πλατωνισμοῦ καὶ μὲ ἑλληνοανατολιτικὸς μύθος, εἶνε ζωηρὰ χρωματισμένος μὲ εἰδωλολατρικὸ καὶ τὸ χριστιανικὸ δόγμα ἀντικατάστασι τοῦ αυτοκρατορικὸ ρωμαϊκὸ ἀντιγράφοντὰς τὸ δουλικὰ.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε μὲ τὸν πιδ κατηγορηματικὸ, μὲ τὸν πιδ ξενδιάντροπο καὶ μὲ τὸν πιδ ἀπόλυτο τρόπο, τὴν παθητικὴ ὑποταγὴ στοὺς ἡγεμόνες καὶ στίς κα-

θιερωμένες δυνάμεις. Εἶτανε πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ περσιστοῦ τοῦ Καθεστώτος.

Ὅσο γιὰ τὸν ἑλληνιστικισμὸ, αὐτὸς εἶναι μὴ ἐπιφανεῖς καὶ κούτσουρεμένη ἐπιπόνησι τοῦ ἐφήμερου καὶ τοῦ παρόντος, ἡ δόξα στὴν πραγματικότητά, παρ' ὅλας τὴς ἀξιώσεις τῆς, δὲν ὑπῆρξε ὁ «ῥθβὸς λόγος» ὅπως καὶ ὁ χριστιανισμὸς δὲν ὑπῆρξε ἡ ἀγάπη, ἢ ὁ ἐπίσημος μωσαϊσμὸς ἢ δικαιοσύνη, καὶ τὸ ρωμαϊκὸ δίκαιο, τὸ δίκαιο.

Ἄς ἀφίσομε λοιπὸν αὐτοὺς τοὺς κυρίους νὰ διαπληκτίζονται ἀναμεταξύ τους. Ἄς ἀφίσομε στὴ Νεαρὰ Δημοκρατίαν νὰ ἀποσχίζετα, ἂν τῆς ἀφίσει, ἀπὸ τὸ λαϊκὸ δημοκρατικὸ κόμμα. Ἄς ἀφίσομε τὴ δεινὰ ἢ τὴ δεινὰ φυλλάδα ποὺ φέρειν τίτλο λ.χ. «Τὸ κίνημα» καὶ ἡ δόξα ὅθει τὴ χριστιανικὴ ὀρθόδοξι καὶ εἰσπληκτικὴ τῆς μέχρι τοῦ σημείου ὅστε νὰ ὑποδεικνύει ὀνομαστικὰ σὰ ἱταλικὰ χρονικὰ τῆς τὰ θήματα στὸν Μουσαολίνι, νὰ γροθοκοπιέται μανιωδῶς μὲ τὴν «Ἀξιὸν Φρανσιζή». Ἄς στραφῶμε πρὸς ἄλλη μερὰ.

Τὰ ἴδια πράγματα θὰ ἐπρεπε νὰ εἰπωθοῦν μὴ γιὰ πάντα, γιὰ τοὺς μοραλιστὰς ἢ τοὺς εἰρημιστὰς ποὺ δνεῖρονται μὴ τελειοποίησι τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ θεοποίησι, μὲ λαϊκὴ ἀφέλεια, τὴν ἀγάπην καὶ κηλοσίνη. Φέροντας τὴν οδοπία τους στὴν κοινωνικὴ ραλιστικὴ πάλη, φέρονται καὶ μὴ παρεκτροπῆ, ἐστρατιάζουν τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἐμποδίζου-νε ν' ἀνακτῶσι κανεὶς στίς αἰτίες τῶν ἀνωμαλιῶν (ποὺ εἶναι τὸ μόνον μέσο γιὰ νὰ τὴς πολεμήσει), κρύβουν ἀπὸ τὰ μάτια τοὺς πρακτικὸς δρόμους τοῦ πειθοχρονισμοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴς θετικῆς κατακτήσεις. Εἶναι, θέλοντας εἶτε μὴ θέλοντας, μὲ τὸ μέρος τῶν συντηρητικῶν.

Τὰ ἴδια ἐπίσης πρέπει νὰ εἰπωθοῦν καὶ γιὰ τοὺς «δημοκράτες» τοὺς ρεπουμπλικάνους, τοὺς ριζοσπάστες, σοσιαλιστοσπάστες κ' ἀκόμα γιὰ πολλοὺς σοσιαλιστὰς.

Οἱ σχμιπὸν τῶν ἡμίτερον, τῶν στιγμιαίων ἀντικομφορτικῶν, τῶν προσωρινῶν ἐπανορθώσεων, τῆς συνεργασίας τῶν τάξεων καὶ τῆς προόδου «ὄλιγον κατ' ὄλιγον» μέσα στὸ πλαίσιο τῶν παράλογων σημερινῶν θεσμῶν (πόσες ἱλουζιόνες καὶ παγίδες) ἀδικα κατίζουνε νὰ ἐκπέμψουν διατόρους κραυγὰς, κατὰ τῶν φρεχτῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ πολέμου, κατὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἐργασίας καὶ τῶν πρωτοφανῶν παραδοξότητῶν τοῦ φασισμοῦ. Εἶναι ὄλοι τους, μὲ τὴ δύναμιν τῶν πραγμάτων καὶ τῆς λογικῆς, ὑπεραπιστῆς τοῦ καθεστώτος καὶ ἐπιληθῶν ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπινου πληθῶς.

Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ποτὲς ὅτι γιὰ τὴν καπιταλιστικὴ ὀργάνωσι, τὸ ἔργο συνίσταται μονάχα στὴ διατήρησι τοῦ ὅτι, εἶναι ἐνῶ γιὰ τοὺς ἄλλους στὴν κατὰστροφὴ τοῦ ὅτι, εἶνε καὶ στὴν ἀν-

τικατάστασή του. Εἶναι φανερὸ πὸς γιὰ τὸ ἔργο τῆς διατήρησε εἶναι δυνατὸ νὰ συμβάλουν στοιχεῖα πολὺ ἀνόμοια (ἀκόμα καὶ οἱ ἀδιάφοροι καὶ οἱ οὐδέτεροι, ποὺ ἀποτελοῦνε τὸ ὑπερέβαρο), ἀλλὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο καὶ γιὰ κείνους ποὺ ἐπιδιώκουνε μὴ συγκλονιστικὴ ἐπανάστασι.

Μπροστὰ στὸν κόσμον αὐτὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν ἀφελῶν φίλων, ὁ λαὸς — τὸ προλεταριάτο — ζητᾶει νὰ ἀντιπαρκατῆται, νὰ ἐγκαθιδρύσει ἕνα ἀνθρώπινον καθεστὸς μὲ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ σπάσει τὴς παλιὰς φόρμες τοῦ Κράτους καὶ νὰ θεμελιώσει μὴ κοινωνικὰ σύμφωνη μὲ τὸ νόμο τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος (στὸ σημερινὸ καθεστὸς, τὸ γενικὸν συμφέρον, ἢ συνεργασία τῶν θυμάτων μὲ τοὺς δήμευτὰς δὲν εἶναι παρὰ ἀπάτη), μὲ τὴν ἐξορκισμὸν τῶν τάξεων καὶ τοῦ Κράτους. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ πὸς τὸ ἔργο τοῦτο, ὀρισμένο στὴν πολιτικὴ ἰσότητι καὶ τὴν παραγωγή, εἶναι ἕνα ἔργο δημοκρατισμοῦ, ἀλλὰ πραγματικὸν δημοκρατισμὸν ποὺ δὲν ἔχει κανένα κοινὸ μὲ τὸν δημοκρατισμὸ τῶν λόγων ποὺ σισοπιέταται ἀπὸ τὰ ἐπίσημα δήματα τῶν αὐτολεγομένων δημοκρατικῶν μας.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΣ

Τὸ καθήκον τῶν διακοσμημένων, συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν, ἐργατῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελλμάτων, εἶναι νὰ σκρῶσιν μακρὰ ὅλα αὐτὰ τὰ σοφίσματα κ' ὅλας αὐτὲς τὴς θέλες ἀπὸ τὴς δλοτέλας παραχόρτασι ἢ ἀνθρώπινη δυστυχία. Ὀφείλομε νὰ σπυδίζομε τὴν ἐνέργειαν, ἐκμεταλλευσόμενοι γιὰ νὰ συμμορφώσῃσιν τὴς πράξεις τους μὲ τὴν λογικὴ καὶ τὰ ζωτικὰ τους συμφέροντα. Ὀφείλομε νὰ ἐνισχύσομε σημαντικὰ τὴ φωτεινὴν συμφωνίαν τῆς θέλησεως τῶν μαζῶν μὲ τὴν ὀρθὴ καὶ λογικὴ τάξιν τῶν πραγμάτων καὶ μὲ τὸ δικαίωμα στὴ ζωὴ.

Ἀπάνω σὲ ποίε βάσεις μπορούμε νὰ δοκιμάσομε νὰ συνενώσομε ἀπὸ βλους τοὺς κύκλους τῶν διακοσμημένων, τὰ ἐπαρκοῦντα στοιχεῖα γιὰ τὴν προπαρασκευὴ τῆς καινούργιας ἐποχῆς: Αὐτὸ δὲ θὰ γίνε ἀπάνω σὲ πρόγραμμα πολιτικὸ — ἀλλὰ σὲ τρεῖς μεγάλες κ' εὐρύτατες ἀρχὰς δράσεως, οἱ ὁποῖες συνοψίζονται στὰ ἑξῆς :

- 1ο) Νὰ προσεγγίσομε τοὺς χειρωνάχτες ἐργάτας καὶ τοὺς ἐργάτας διακοσμημένους.
- Οἱ τελευταῖοι εἶναι κ' αὐτοὶ ἐκμεταλλεῶμενοι, ἀφιερωμένοι στὴ μίζερια εἶτε στὴ ζητιάνια καὶ στὴ δουλικότητά τους, μπροστὰ στοὺς δυνατοὺς καὶ τοὺς πλούσιους.
- 2ο) Νὰ γωνιστοῦμε ἐναντίαν στὴν ἀντιδραστικὴ καὶ ἀρχαϊκὴ προπαγάντα τῆς μπουρζουαζικῆς ἰδεολογίας καὶ κουλτούρας.
- 3ο) Νὰ ξεδιαλύσομε καὶ νὰ ὑποβοηθήσο-

με τὴν ἀνάπτυξιν μὲς τέχνης κολλεκτιβιστικῆς. Ὅτι μὲς σπρώχνει στὸ σύνολο δὲν εἶναι μονάχα ὁ ἐπιχειρησὸς ἀνάγκης λόγοι ποὺ ὀπέδειξα, ἀλλὰ καὶ ἡ αἰσθησι ποὺ ὀφείλομε νὰ ἔχομε γιὰ τὴν ἀνύψωσι καὶ γιὰ τὴ ζωὴ. Ἡ τέχνη θ' ἀνανεωθεῖ ἐκ τῶν κάτω ὅπως καὶ ἡ κοινωνία. Ἀπέρχοντο πεδία ἀνοίγετα μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀναγέννησι τῆς ὀποίας διακρίνομε κίβλας μερικὰ σημεῖα.

Αὐτὰ εἶναι τὰ τρεῖς σημεῖα ἐπὶ τῶν ὀποίων εἶναι ἀνάγκη νὰ πραγματοποιηθεῖ μὴ διεθνῆς ἐνωσι καὶ ὀργάνωσι. Οἱ μεγάλες αὐτὲς ἀρχὲς προσαρμόζονται μὲ τὴν πραγματικότητά κ' ἀνοίγουνε πραγματικὰ τὸ μέλλον.

HENRI BARBUSSE

ΚΑΛΠΑΚΙ (*)

Χαρισμένο στοὺς συντρόφους μου Ρωμαῖο καὶ Μαυροεῖδη.

Ρωτῶ :
— Τί εἶν' ἐδῶ ;
— Ἐξῶ ἀπὸ μὴ καλυβίσι, μὴ χωριάτισι, πύξι βοῦτυρο. Λέει :
— Καλὸς ὄρισος !
— Ἔτσι εἶναι οἱ χωριάτες στὴν Ἡπειρο.
— Πάρε νὰ ξεκουραστῆς.
Λέει πάλι, καὶ μοῦ δίνει ἕναν κσαὶ ξονόγαλο.
— Τί εἶν' ἐδῶ, μητέρα μου ;
— Δὲν ξέρεις ;... Ἄμ' πὸς !... Ἐξῶ Καλπάκι τὸ εἶτανε.

Τὸ εἶχ' ἀκουσά. Γυρνῶ, κατὰζῶ: Δυὸ-τρεῖς ξυλένιες παράγγες σόρριζα στὸ δρόμο ποὺ ἔρχετ' ἀπ' τὴν Καλλιθέα. Κ' ἡ καλυβίσι πάνω ποὺ χωρίζε ὁ δρόμος ἐκ δύο : ἕνας τραβάει, τραβάει κατὰ τὸ Μεσογέφυρο κ' ὁ ἄλλος, ἀπ' τὸ ζερὸ τὸ χέρι, κατὰ τὰ Δολιανά.

— Τί φάχνεις ; — λέει ἡ γριά. Γιατί εἶδε ποὺ σκάλιζα μὲ τὸ μάτι.

Καὶ γῶ, λέω :
— Τὸ Καλπάκι.
Τότες κατάλαβε.
— Ἔχεις κανένα ἀδερφό, ἐκεῖ πάνω ;

(*) Σημ. Α.Ε. Μ' αὐτὸ τὸν τίτλο, δανεισμένο ἀπὸ τὴν ἀνομοσίαν τοῦ στρατιωτικοῦ κἀτερρου τῆς Ἡπείρου, ὁ συνεργάτης μας Πέτρος Πικρὸς δίνει σὲ βιβλίον του, ποὺ θὰ ἐκδοθεῖ σύντομα, μὴ σαφῆ ἀπεικόνισιν τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζῶνε μέσα σ' αὐτὴν τὴν κόλασιν. Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦτο μὲς παραχωρεῖ τὴν ἀνέκδοτην εἰδήσιν ποὺ ἀκολουθεῖ.

— Έχω πολλά αδέρφια, εκεί πάνω, μητέρα μου.

— Μαύρε...

— Γιατί με λές μαύρο, μάννα μου;

— Γιατί και τ' αδέρφια σου είναι μαύρα.

— Όσο ακόμα δε μου λείει ποιά είναι οι σύντροφοί μου.

— Γιατί καλὸ μητέρα;

— Γιατί γυιέ μου, τὸ καλὸ ποὺ σοῦ θέλω, γύρνα πίσω...

— Γιατί καλὸ μητέρα;

— Γιατί ἔσποιος πάει δε μετάρχεται... Δὲ ματαγυρνάει πιά...

**

Ἡ γριά σκυροκοπήθηκε τρεῖς φορές. Κι' ἄρχισε πάλι νὰ πύζει τὸ θούτορὸ της. Μὰ γὼ εἰμιονα κιδλας μακροιά, στὸ σκοτισμένο δρόμο.

— Για ποῦ ὄρα καλή! — λέει ἕνας τσομπάνος.

— Για τὸ Καλπάκι.

— Τὸ Καλπάκι τ' ἄφισες πίσω.

Κ' ὕστερα, ἕμα κατλάδε:

— Ἄ! ἄ!... γιὰ τὴν Κόλαση δὲ λές;

**

Εἶναι Μάης μῆνας.

Ὅλο θροσιές και ἥλιος στὰ βουνά. Κι' ὄλο γάρφαρα νερά περEXOυνε τις πλαγιές. Μοσκοβολάει τὸ βλισκούνη.

Ἄπ' τὸν κάμπο τῆς Πρέβεζας κι' ἀπ' τὸ Τσαμίκο, ἀνεβαίνουν τὰ κοπάδια. Μπροστὰ πάνε τὰ ζωντανά, τὸ ἕνα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλο: μουλάρια, γαϊδάροι κι' οἱ γυναῖκες. Ὑστερα, πίσω, ἔρχεται τὸ κοπάδι. Τὰ ζωντανὰ σηκώνουν τὰ ὑπάρχοντα: τσαντήρια και τσανάκια. Οἱ γυναῖκες ποὺ πάνε μαζί, πάνε περπατώντας. Πᾶνε πρώτες, νὰ φτιάξουν, νὰ ἑτοιμάσουν, και νὰ ρθουνε οἱ μπιστικοὶ νὰ φᾶνε. Μπροστὰ-μπροστὰ, πρὶν ἀπ' τὸ κοπάδι, κι' ἀπὸ τὰ ζωντανὰ πιδ πρὶν, στολισμένη ἄν κούκλα, περπατάει ἡ πιδ ἕμορφη: ἡ νιόνυφη τῆς χρονιάς.

Γιατί;

Γιατί μπορεί ὁ περσατικός, νὰ μείνει τὸ μάτι του στὰ παχειὰ κρυάρια τοῦ κοπαδιοῦ και νὰ ματιάσει τὸ κοπάδι. Τότες-λέει-ἄρρωσταίει τὸ κοπάδι ἀλάκερο.

Και βάζουνε τὴν πιδ ἕμορφη, τὴν πιδ εὐτυχημένη, τὴ νιόνυφη τῆς χρονιάς, στὸ κοπάδι, ἀρχή-ἀρχή.

Ἄν εἶναι νὰ ματιάσει ὁ περσατικός, νὰ ματιάσει αὐτήνε. Κι' ἂν εἶναι νὰ φοφήσει, νὰ

φοφήσει αὐτή—ἡ γυναῖκα, κι' ὄχι: τὰ κρυάρια.

— Ὁρα καλή!

— Καλή κι' ἀγαθὴ... Για ποῦ;

— Για τὸν Πειθαρχικὸ Οὐλαμό.

Και τότες ἔγινε ἐκεῖνο ποὺ ἔγινε. Βάλαν οἱ γυναῖκες τὰ ξεφωνητά, τὰ κλάματα.

— Μαύρη νὰ εἶταν ἡ ὄρα...

Ἡ ὄρα; Ποιά ὄρα;..

Ἡ ὄρα ποὺ τοὺς ἀντάμωσα.

Ἄνθρωπος ποὺ πάει γιὰ τὸν «Οὐλαμό», πᾶνω στὸ δρόμο τους;... Δὲ μπορεί νὰ βάλει πιδ μεγάλη γρουσουζιά στὸ νοῦ του ὁ τσομπάνος.

**

Ἄκόμα δὲν ἔχω φθάσει στὸν Οὐλαμό. Ἄκόμα.

Καλά, καλά, ἀκόμα δὲν ξέρω τί με περιμένει.

Εἶχα πεῖ με τὸ νοῦ μου:

— Ἄς δῶ πρώτα κι' ἔπειτα...

Και πάω...

Τώρα πιά, ἄν ἀνταμώνω κανένα στὸ δρόμο, μήτε λέω ποὺ πάω. Τὸ εἶχα πεῖ και σ' ἄλλους. Φύγαν ἀπὸ κοντά μου, ἄν νὰ εἶχα λέπρα πᾶνω μου, ἄν νὰ φερνα τὴ γρουσουζιά μου.

Ἄνας στὰ Γιάννενα μοῦ εἶχε πεῖ.

— Αὐτὸ τὸ Καλπάκι, εἶναι ντροπή γιὰ τὴν Ἡπειρὸ μας... Εἶναι ντροπή...

Κάποιος ἄλλος:

— Ἐγὼ πέρασα, κάποτε, ἀπ' τὸ Καλπάκι...

Κι' ἄμα γύρσα, ξαίρεις τί εἶπα;..

— Τί;...

— Γιούχα στὴν Ἑλλάδα!... Γιούχα!...

**

Μὰ ἐγὼ ἀκόμα δὲν εἶδα. Λέω: Ἄς μὴ βιαστὸν νὰ κρῖνω.

Και πάω...

Θάρθεις μαζί μου και σὺ;

ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΚΡΟΣ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

VI

Τὸν ἐπαρμένον σου ματιῶν ἡ φλόγα, Ἀγαπημένη, φασὰ θοριές στ' ἀκρόκορφα κι' ὄλη τὴ Γῆ μετρή...

— Ὁ, μυστικά μας ἄσματα, ποιά νύχτα οἱ κολασμένοι τοῦ Δισταγμοῦ σὰς γρίκησαν και γέλασαν πικρά; Κραυγές, ποὺ τὸν ἀντίλακων θυζάξετε τις ρόγες ὡς στὴ στερνὴ σταλαματιὰ σὲ μάτιο κοπετό, ἡ Φιλοπλόκημη, πηγὴ τὸν κεραυνῶν, σὰ φλόγες σὰς ἦπει κι' ἀργακίνησε τὸ δικαιο της θυμό...

VII

Ὁ γλυκοκμὸς στὴν ὄψη σου σὰ φῶς, Ἀγαπημένη θάλλει ἱλαρό, τὸ θλέπομε ποὺ μὰς γλυκογελά...

— Ὁ, μυστικά μας ἄσματα, ποιά νύχτα οἱ παιθεμένοι τῆς Ἀδικίας σὰς γρίκησαν και ρίγησαν ὀθεσιά; Καίμοι, καθάρσιο μουσικοὶ ρυθμοί, μὲ τέτοιαν ὄρα προσμένετε στίς ἄγκυρες κορφές νὰ σηκωθεῖ σπώντας τις ζῶνες τῆς Σιωπῆς ἡ Χρυσοπεπλοφόρα, γιὰ νὰ τὴ χαιρετίσετε πουλιὰ κορυθαλοῦ...

Ἀχατῆρες, φωτοσκοιῶματα στ' ἄλακα μεσημέρια κῆματα ὄκνᾶ στὴ θάλασσα τοῦ πρώμου θελινοῦ, ἡ Ἀγαπημένη σὰς κρατεῖ στὰ ἡλιόκλακα της χέρια ἄν κρῖνα και σὰ γισομὰ ἀγρῖνοῦ περιβολιοῦ...

VIII

Διπλό σου τὸ φανέρωμα και τρέμο κι' ἀλαλάζω! Εἶσαι εἰσομὸς ἀπ' τὰ ἔγκυατα; σὲ χάος ἀερολαμπῆ; Μαζὶ σου ζῶ κι' ἀγάλλομαι, μαζί σου και σπαράζω... Ἀγαπημένη, πάτα μας μὲ γέλιο και μ' ὄργη...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

ΜΟΙΡΑΙΑ ΨΥΧΗ

Τὸν κῆπο πιά ποὺ ἐρήμαξε μοιάζεις, μοιραία ψυχή, ποὺ τὰ στερνὰ τὰ ρόδα του μαδῆσαν ἕνα βράδυ... Κάθε σου ἐλπιδὰ ἐπνίγηες και κάθε ἀπαντοχὴ στοῦ πόνου τὸ σκοτάδι...

Τὸν κῆπο πιά ποὺ ἐρήμαξε μοιάζεις, μοιραία ψυχή, μὲ τὴ στεγνὴ δεξαμενὴ ποὺ ὄγρᾶ σκεπάσαν φύλλα και ποὺ τὸ χᾶδι τ' ἄνεμου μοιάζει θανατερὴ στὰ κλώνια ἀνατριχίλα...

Τὸν κῆπο πιά ποὺ ἐρήμαξε μοιάζεις, μοιραία ψυχή, ποὺ ἀπ' τὰ πουλιὰ ποὺ ἕνα καιρὸ πετούσανε σιμά του ὁ γκινὸνς μόνο ἀπόμεινε, στῆς νύχτας τὴ σιωπῆ, νὰ κλαίει τὰ δειτρά του...

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗΣ

ΜΕ ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΟΤΑΝ ΑΝΟΙΓΟΥΝΕ

Μὲ τὰ μελίσσια, ὅταν βομβίζουν προθύμα κι' ἀπ' τὴν κυψέλη χύνονται, Μὲ τὰ λουλούδια, ὅταν τρογῖρω ἀνοίγουνε και τὸ χορτάρι κρῖβουνε,

Βαθειὰ μου νοιώθω νὰ ξυπᾶνε οἱ πόθοι μου και νὰ χτυποῦν τις φτέρηνες, Κ' ἐγὼ μαζί τους φτερογίζω, ὑψώνομαι σ' Ἡλύσια πρωτογνώριστα.

Φωτόλουστες κορφές προβάλλουν, κάτω τους ποὺ ἀπλώνουνε οἱ ὀρίζοντες Σὲ ἰσοδόλους πεδιάδες, ἀνοστολόιστες' μῆθη εὐωδιάς εὐφραίνομαι

Μὲς σ' ὀκεανούς, ποὺ κλειοῦν τὰ οὐρανοθέμελα γιὰ κόσμονς νέους πορευόμενα Στὸ ἄπειρο χάος βυθῶν και παραδίνομαι στοῦ ἀγνώστου τὸ μυστήριο...

Και κάπου ἐκεῖ ἀντικρῖζω τόπους πῶζῆσα, τόπους γνωστοῦς στὰ νιάτα μου, Μὲ καλλονές ἐξαισεις, αἰθεροβλάστες, ποὺ οἱ Νοσταλγίες τοὺς πλάθουνε.

Βλέπω, κι' ὁ νοῦς μου τρέχει αἰθεροφτέρυγος σ' ἄλλη ἐποχὴ ποὺ ἐπέρασε Πευταλοῦδες ἐστέρω πολυχρόματες λουλούδια κόβω ἀμέριμνος,

Και μέσα μου οἱ παλμοὶ ξυπᾶνε οἱ πρώτοι μου, τὰ πρώτα μου τὰ δάκρυα, Ξυπᾶνε οἱ Πλάνες κι' οἱ Χαρὲς κι' ἀντάμα τους μὲ τὰ φιλιὰ μὲ παίρνουνε...

Ὁ! ποιά μῆθη παλιῶν τώρα κραδαίνεται μὲς στὰ βαθειὰ τῆς Ὑπαρξης! Ὅλα εἶν' ἐξαυλωμένα ἐκεῖ στῆς νιότης μου τὰ μάτια ποὺ ἀναζήσανε.

Μὰ ἕνας τάφος προβάλλει, ποὺ ἀπὸ τ' ἄνθη του γνωστὸ ἀγγελιοῦδι ὑψώνεται... Δάκρυα κυλοῦν, θολώνουνε τὸ βλέμμα μου και τὸ ταξίδι κόβεται.

Ὅταν βομβίζουν τὰ μελίσσια προθύμα κι' ἀπ' τὴν κυψέλη χύνονται, Βαθειὰ μου νοιώθω νὰ ξυπᾶνε τὰ πένθη μου και νὰ μὲ πᾶνε ἀντάμα τους.

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΠΑΛΙΟ ΣΚΟΠΟ

Ὁ Ἀποσπερίτης σκάζει
σὺν καίριμῳ κικιτοῦ,
καὶ φῶς πρὸς τρεμουλιάζει
στὴ μύτη κατάρτιου.

Λίγα μαλιὰ σοῦ ἀρπάζει
ἢ ὄστρια ἢ βραδυὴ
κ' εἶναι ὡς νὰ φτερουιάζει
τοῦ κονταριοῦ σχοινί.

Τοῦ κόρφου σου τὸ κύμα
μ' ἐξάλισε γλυκά,
σὰ νὰ παχνίον πρῖμα
σὲ κύματα λευκά.

Σὲ ποιοῦ πελάγου ἠρόνο
θὰ κάτσωμε ἀγκαλιὰ,
καὶ θὰ βατοῦμε μόνο
γιὰ διὸς μας τὰ φιλιὰ;

Μὲς στῶν νερῶν τῆ μέσῃ,
στοῦ γλάρου τῆ σπηλιὰ,
τοὺς δύο, θὰ μὲς χωρῶσι
μιὰ θαλασσοφυλιὰ,

καὶ ποὶν ἀργὰ βυθίσει
τὸ Ἀστὲρ, χαμηλά
ἢ Ἀγάπη θὰ σ' τὸ στήσι
κορόννα στὰ μαλιὰ.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Σκέφτομαι πόσοι προγόνου τῆς θὰ ἔχουνε
σκύψει τὸν τράχηλο κάτω ἀπὸ τὴ θλίψη καὶ τὴ
σκλαβιὰ τοῦ ἀφέντη γιὰ νάχει. Αὐτὴ σήμερὰ
τὸ θλιθερὸ χαμηλοκύταμα πού σοῦ σκίζει τὴν
ψυχή...

Σκέφτομαι πόσα χεῖλινα τῶν προπάππων τῆς,
μέσα στὴ μακρὰ σειρὰ τῶν αἰώνων, ἔχουν
βγάλει ἀμέτρητα πικρὰ ἀχ! καὶ ἔχουν ἀνα-
στενάξει μὲ πόνο, πόσα χεῖλινα τῶν ἀγνωστων
πονεμένων προγόνων τῆς ἔχουν γελᾶσει μ' ἓνα
χαμόγελο γεμάτῳ θλίψῃ καὶ ταπεινώσῃ, γιὰ νὰ
ἔχει. Αὐτὴ σήμερὰ τὸ ὑπέροχο θλιμένο χαμο-
γέλιο πού σοῦ γλυκαίνει οὐράνια τὴν ψυχή...

Σκέφτομαι πόσες γενιὲς ἔχουν κλάψει μέρες
καὶ νύχτες ἀπὸ τὴν ἀτέλειωτὴ ἀθλιότητα πού
μέσα τῆς ζοῦσαν καὶ τοὺς τριγύριζε ἀγριεμένη,
σκέφτομαι πόσες μάνες, πόσες γυναῖκες καὶ
πόσοι ἄντρες ἀκόμα εἶχαν θρεῖ στὰ δάκρυα καὶ
στὸ κλάμα μιὰ παρηγοριά, ἓνα πρᾶσ νανοῦ-
ρισμα γιὰ νὰ κοιμήσουν τὸν πόνο μέσα τους·
πόσοι προγόνου τῆς θὰ ἔχουν κλάψει μ' ἓνα
ξέσπασμα πού τοὺς ἤσυχαιε ὕστερὰ, μέσα
στοὺς μαύρους μακρῶς κίλωνες, γιὰ νάχει

Αὐτὴ σήμερὰ τὰ δακρυσμένα, τὰ πονεμένα καὶ
κλαμένα μάτια πού σὲ συνεπαίρουν καὶ σὲ
χάθουν.

Μὰ σήμερὰ σὲ λυτρῶνω, σὲ περιβάλλω μὲ τὸν
ὠκεανὸ τῆς ἀγάπης καὶ κάνω νὰ χαίρεται τρελὰ
μιὰ θλιμένη κόρη πανάθλιας γενιᾶς.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΡΑΚΑΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ «ΜΠΑΛΛΑΝΤΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΜΑΧΑΛΑΔΩΝ»

Ἀργὰ κουνούσαν τὸ μακτῆλι
τὰ φύλλα τῶ δεντρῶνε, κάποιου δεῖλι,
—ἀχνὸ σὺν ἔσδουε ἓνα δεῖλι...

(Κάπου, στοὺς Κάτω-Μαχαλάδες
ἐκεῖ πού εἶν' ὄμορφες κυράδες,
—οἱ γιῶμορφες ξανθὲς κυράδες...)

στὸ γήλιο πού ρεῖδι ξελίνα,
ξοπίσω σέρνοντας μι' ἀχτίνα,
—μιὰν ἀσυλλόγιστὴ ἤλαχτίνα...

(Κατὰ τοὺς Κάτω-Μαχαλάδες
ποῦναι τραγοῦδια καὶ σεβντάδες,
—γιὰ τίς ξανθὲς, ξανθὲς κυράδες...)

Χλωμὸ φεγγάρι ἐπρομηνοῦσε
ἔν' ἄστρο λαμπερὸ ὡς φωτοῦσε,
—ἔν' ἄστρο πού χαμογελοῦσε...

(Κάπου, στοὺς Κάτω-Μαχαλάδες
πού κρίζουνε βιολιὰ, καντάδες,
—γιὰ τίς ξανθὲς, ξανθὲς κυράδες...)

Τοῦ τραῦ ἀκούγονταν οἱ θρηνοὶ
ἀπὸ τῆ «στάση» ἔταν ἐκίνει,
—ἄχνῳ καὶ θλιθερῳ ὡς ἐκίνει...

(Κατὰ τοὺς Κάτω-Μαχαλάδες
μὲ τοὺς λιγνοὺς τοὺς χορευτάδες,
—γιὰ τίς ξανθὲς νοικοκυράδες...)

Καὶ τῶν πουλιῶν τὸ στόμα λάλο
μὲ τὴ λαλιὰ σὲ τόνον ἄλλο,
—σὲ μοιρολόγι πιὸ μεγάλο...

(Κάπου, στοὺς Κάτω-Μαχαλάδες
ποῦναι τραγοῦδια καὶ μπελάδες,
—μὲ τίς ξανθὲς, καλὲς μανάδες...)

τὸ λειψανο θρηνοῦν πού ἐπέρνα,
ἐνῷ μι' ἀπόμωρη λαντέρνα,
—χαρὲς καὶ μοιρολόγια ἐπέρνα...

(Κάτου, στοὺς Κάτω-Μαχαλάδες
ποῦναι τραγοῦδια καὶ σεβντάδες,
—γιὰ τίς ξανθὲς, καλὲς κυράδες...)

ΑΝΤΡΕΑΣ ΖΕΥΓΑΣ

STEFAN ZWEIG

ΔΙΕΘΝΙΣΜΟΣ ἢ ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ;

Ἄν δὲν εἶχαμε ξεμάθει τὴν εὐπιστία, θὰ μπο-
ρούσαμε νὰ πιστέψουμε, πῶς ποτὲς στὴν Εὐ-
ρώπη ἢ διεθνῆς τοῦ πνεύματος δὲν εἶχε τέτοια
γιορτὴ. Διαδηλώσεις καὶ τελετὲς διαδέχονται
ἢ μιὰ τὴν ἄλληλε· κάθε βδομάδα ἰδρύονται καὶ
νέα κλῶμπ, σύλλογοι καὶ ἐταιρεῖες, ὅλες μὲ
τὸ ἴδιο πνεῦμα τῆς ἀδερφοποίησης, κ' ὁ συγ-
γραφέας πού θάθελε νάνταποκριθεῖ σ' ὅλες αὐ-
τὲς τίς προσκλήσεις θὰ περνοῦσε τίς νύχτες του
στὰ τραῖνα καὶ τίς μέρες του σὲ συμπόσια καὶ
πανηγύρια. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού σ' ἔλα τὰ
Κράτη οἱ ὑπουργοὶ δείχνουν εὐνοια στὸν εὐρω-
παϊσμὸ—ὑστερ' ἀπὸ τοὺς διωμήχανους καὶ τοὺς
τραπεζίτες (αὐτοὶ δᾶ, ἀπὸ καιρὸ τώρα δουλεύ-
ουνε μαζὶ σιωπηλὰ)—ἐρχονται στὴ σειρὰ οἱ
συγγραφεῖς μὲ πολλὴ φασκιρία μάλιστα, καὶ τ'
ἄρθρα, οἱ λόγοι καὶ τὰ βιβλία δὲν τοὺς ἀρκοῦνε
γιὰ νὰ διακηρῶσουν ἀπὸ λαὸ σὲ λαὸ τὴν αὐφι-
δια τους ἀγάπη.

Ἐκεῖνο πού μᾶς κάνει δύσπιστους, ἐμᾶς, δὲν
εἶναι τ' ὅτι βλέπουμε τόσον κόσμο νὰ διακη-
ρῶνται τόσο ξαφνικὰ καὶ μὲ τόσο ζῆλο τὴν
προσχώρησίν του στὴ Διεθνή τοῦ πνεύματος
ἀλλὰ μονάχα ὁ θόρυβος καὶ τὸ ντελάλισμα πού
συνοδεῖ αὐτὲς τίς ἐκδηλώσεις. Γιατί, κ'
αὐτὸ τὸ ξαίρουμα κλά, πάντα εἶναι οἱ ἀμαρ-
τωλοὶ πού διακηρῶντουνε τὴν πίστη τους μὲ
τόσο θόρυβο. Εἶναι οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ μόνοι, τῶν
ὄποιων τὰ μαλιὰ εἶν' ἀκόμα δγρὰ ἀπὸ τὸ νερὸ
τοῦ βαπτίσματος πού παίρνουν αὐτὴ τὴ στάση
καὶ τοιχοκολλοῦνε τὲς πεποιθήσεις τους μπρο-
στὰ στοὺς καθρέφτες τῆς δημοσιότητας. Εἶναι
γι' αὐτὸ πού, λ.χ. ἐγὼ, δὲν καταλαβαίνω μερι-
κὸς γερμανοὶ συγγραφεῖς πού τώρα ἀποροῦνε
γιατὶ μὲ δέχτηκαν τόσο καλὰ στὸ Παρίσι. Ἐ-
μεῖς πού δὲν περιμέναμε τὴν ἐπίσημη ἀδεια
γιὰ νᾶμαστε διεθνιστὲς διανοοῦμενοι, δὲν εἶταν
δυνατὸ νὰ φρανταστοῦμε πὸς θὰ μπροῦσε αὐτὸ
νὰ γίνεαι ἀλοιῶς, δηλαδή πὸς ἄνθρωποι τῆς
ἴδιας γενιᾶς καὶ ἔχοντας τίς ἴδιες ἰδέες, ἀπό-
τομα, γιατί μερικοὶ ὑπουργοὶ ἔκριναν τὴν ἀνοη-
σία νὰ μὴν ὀπισθοχωρήσουνε μπροστὰ στὸν
πόλεμο, θὰ ὀρχίζονταν ἐπίσημα νὰ μὴ δώσουνε
ποτὲς πιά τὰ χέρια.

Κατὰ τὴ γνώμη μου, οἱ ἀμοιβαῖες ἐπισκέ-
ψεις πού τώρα γίνονται μὲ ἀρκετὴ πόζα, στίς
διάφορες πόλεις, οἱ διαλέξεις στὰ ξένα Πανε-
πιστήμια, τὰ συμπόσια, τὰ γεύματα κ' οἱ συ-
νευθεῖες, ἀκόμα κ' οἱ ἐνστατανῶς φωτογρα-
φίες πού παίρνουνται μαζὶ, δὲ νομίζω νὰ εἶναι
πράγματα πολὺ ἐνθαρρυντικὰ, καὶ πολὺ χρήσι-
μα γιὰ τὴ διανοητικὴ ἔνωση τῶν λαῶν. Εἶναι
συμπετώματα γιὰ τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ λογι-
ζεται κανεὶς ἐπιτυχίης—πραγματικὰ, εἶναι συμ-

πτώματα πού δὲν ἔχουνε τίποτε τὸ ὑποχρεω-
τικὸ καὶ πού εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἴδια ὅπως τὰ
εἶχαμε ἰδεῖ καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο. Καὶ τὴν
ἐποχὴ ἐκεῖνη ἐπίσης ὄπρχανε αὐτοῦ τοῦ
εἶδους οἱ ἀδερφοποιήσεις καὶ τέτοια συμπόσια,
στὰ ὅποια μάλιστα ἐπαίρναν μέρος καὶ αὐτο-
κράτορες γιὰ μεγαλύτερη ἐμφαση. Ὁ Νικόλαος
μόλις ἐπρόφτανε νὰ κατασπάξεται τὸ Γουλιέμο
κ' ὁ Γουλιέλμος πῆγαινε νὰ κάνει ἐπίσκεψη
τοῦ Ἐδουάρδου. Ὅλοι ἀκριβῶς ὅπως καὶ σήμε-
ρα ἐγραφαν βαρυσήμαντα κύρια ἄρθρα, παρακά-
θονταν σὲ μεγαλοπρεπῆ συμπόσια, ἐπαίρναν
ἐνστατανῶς φωτογραφίες καὶ μιλοῦσαν μὲ τό-
νον στομφοῦδικο γιὰ τὴν ἐπιδίωξη τῶν αὐτῶν
σαιοπῶν καὶ γιὰ τὴν αἰώνια ἀδερφοποίησι. Κι'
ὡστόσο ἂν ἐξετάσει κανεὶς κατὰ βάθος τὰ πρά-
ματα, ὅλα αὐτὰ δὲν ἀξίζαν οὔτε ὅσο ἓνα σβωλα-
ράκι μπικρουτιοῦ, ἀκριβῶς γιατί αὐτὰ δὲν ἐμπο-
δίσαν τὰ ἐκατομμύρια φονικὰ βόλια νὰ σκοτώ-
νουνε τὸν κόσμο.

Συνεπὸς ὅλες αὐτὲς οἱ προσπάθειες, ὅπως τὸ
Πέν-Κλόμπ, οἱ Σύνδεσμοι γιὰ τὴν Κοινωνία
τῶν Ἑθνῶν, ἢ Ἐνωσιὴ τῆς Κουλτούρ οἱ γερ-
μανικοὶ καὶ γαλλικοὶ σύλλογοι, δὲ μπορούνε
νᾶχουνε καμιά ἀξία ἐφόσο βραδίζονται σὲ ἀνεύ-
θυνο καὶ τὸ μὴ ἐξαναγκαστὸ, ἐφόσον προσέρχον-
ται ἀπὸ σχέσεις καθαρὰ κοσμηκῆς, ἀλλὰ μονά-
χα ἔταν βραδίζοντες στὴν ἀμοιβαία ὑποχρέωσι,
ἂν πάθουνε νᾶναι «φύσεως κοσμοπολιτικῆς»
γιὰ νὰ δώσουνε ἐγγυήσεις μὲ ἓνα χαρὰχτήρα
ἀληθινὰ διεθνιστικῶ.

«Κοσμοπολιτικῶς» καὶ «διεθνιστῶς» εἶναι
δυσὲ λέξεις πού κινδυνεύουνε σὲ καιρὸ εἰρήνης
νὰ θεωρηθῶνε καυτόσημες καὶ νὰ συγχιστοῦν
ἀνάμεσα τους, ἀλλὰ θαρρῶ πὸς εἶναι καιρὸς
ν' ἀπαιτηθῶμε σήμερὰ νὰ γίνετὰι μιὰ διακρι-
σι μεταξὺ τους.

* Ὁ κοσμοπολιτικῶς εἶν' ἀπλόουστανα ἓνα εἶ-
δος ἀμοιβαίας φιλοξενίας πού ὑφίσταται ἀνάμε-
σον στὰ κράτη, σὲ ἐπίπεδο τῶν κοσμηκῶν σχέ-
σεων καὶ κατόπιν «σμιβάσεως», προϋποθέτου-
νε δὲ ἀνάμεσα στὰ ἔθνη αὐτὰ μιὰ πολιτικὴ φιλική.
Δὲν ἐφαρμόζεται λοιπὸν παρὰ σὲ καιρὸ εἰρήνης,
καὶ δὲν ὑποχρεώνει καθόλου σὲ καιρὸ πολέμου,
εἶναι ὀλότελα ἀπρόσβλητο γιατί σὲ κάθε στιγ-
μὴ μπορεῖ νὰ διαλυθεῖ. Κάνει ἐπισκέψεις, σὲ
δέχονται εὐχαρίστως, ἐφόσον οἱ κυβερνήσεις
τὸ ἐπιτρέπου καὶ ἐγκαταλρνεῖ τὸ νουφεῖαι ἢ
τὴ φραγκωμένη πέννα, μὲ τίς τὸ θελήσει πάλι
ἢ Κυβέρνηση.

Τὸ ἐναντίο, ὁ διεθνισμὸς εἶναι ἢ προσχώ-
ρηση σὲ δόγμα τῆς ἀδιάσπαστης ἐνότητος τῶν
ἔθνων, ἀνεξάρτητης ἀπὸ τίς μεταβολὲς καὶ τίς
μεταστροφῆς τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς· ὀχι
μονάχα ἐπιζει τοῦ πολέμου ἀλλὰ ἀκριβῶς ὁ πό-
λεμος γίνετὰι ἢ ὑπέρτατη καὶ ἀποφαισιτικὴ
δοκιμασία τῆς ἔνωσης αὐτῆς. Ἀπαιτεῖ μιὰ προσ-

χώρηση λεύτερη κι' ακόμη επικίνδυνη απέναντι στην κίνδυνο δένει, υποκρέωνει το πνεύμα που είναι πραγματικά πεπεισμένο σε μία διαρκή πίστη για τη διανοητική ένωση της Οικουμένης, πίστη που δε μπορεί να επηρεάσει καμιά επιδρομή, καμιά άδικια. Δέν ξαίρει ιδιαίτερη φιλοξενία προς τους ξένους γιατί δέν ξαίρει έθνη «ξένα», δέν έχει πια ανάγκη ένδηλώσεων γιατί παραδέχεται ως φυσική τήν αδερφοποίηση του πνεύματος. Ο διεθνισμός αποκλείει δλό- τελα το στρατιωτικό καθήκιο του πνεύματος και θεωρεί ως πόλεμο κάθε είδους πόλεμο.

Γι' αυτό απόλυτη ανάγκη είναι κάθε έτσι- ρεία, κάθε σύνδεσμος, κάθε συλλογος κι' ακό- μα κάθε άτομο που θέλει να υπηρετήσει την ευρωπαϊκή κοινωνία, να ξαίρει πρώτα το ίδιο με απόλυτη σαφήνεια αν είναι άπλως κοσμο- πολιτής ή διεθμιστής δηλαδή αν είναι διατεθει- μένος να δεθεί με την πιδ ίερη υποχρέωση ά- κόμα και σε περίπτωση πολέμου. Σε τι θα χρη- σιμευοι λοιπόν αυτή ή κοινή ένωση γύρω από κλωστρωμένα τραπέζια, αν το ίδιο χέρι, σάν παίρνει κανείς το ποτήρι, για να έκρωγήσει μία παθητική πρόποση για τήν αδερφοποίηση, είναι έτοιμο να χρησιμοποιήσει και το μαχαίρι; ή τήν πέννα κατά του γείτονά του, όταν τήν επαύριο ένας διχτάτορας ή ένα Κρατικό Διάτα- γμα κηρύττει τήν έναρξη των έχθροπραξιών; "Αν τώ Πέν-Κλούμπ, ο Σύνδεσμος της Κοινο- νίας των Έθνών ή "Ένωση των τήν Κουλτούρ κι' όλες αυτές οι ένώσεις, όποιεςδήποτε κι' αν είναι, έκφράζανε πραγματικά ένα ήθικό σκοπό θα έφειλαν το ταχύτερο ν' άπατήσουν έγγυή- σεις οι όποιες δε θ' άφοροδσαν μονάχα τήν κανονικότητα της καταβολής των συνδρομών ή ένα σιγμιαίο ειρηνισμό ή ευρωπαϊσμό αλλά έγγυήσεις πραγματικές και διαρκούς προσπό- θειας για τήν αντιμετώπιση κάθε κίνδυνου.

Με δυο λόγια χρειαζόμαστε έγγυήσεις κι' όχι λόγια, έχουμε ανάγκη του διεθμισμού κι' όχι του κοσμοπολιτισμού, έχουμε ανάγκη σαφή- νειας πρώτ' απ' όλα. Στην καθένα άπομεινει να κρίνει σε ποιο μέτρο πρέπει να υποχρεωθεί και σε ποιά μεριά του δδοφράγματος βρίσκεται. Μας φθάνουν ποιά οι άμφίβολες οικειότητες, και ο ευρωπαϊσμός αυτός των συμποσίων, χω- ρίς κίνδυνο όπως και χωρίς υποχρέωση. Ό,τι χρειαζεται σήμερα είναι μια άπόφαση και ένέρ- γεια. Δέν χρειαζονται μονάχα κοσμικές φιλο- φρονησεις αλλά μια καρδιά, δε χρειαζεται πια ο ξεβαριασμένος κοσμοπολιτισμός που ίσχυει «μέχρι νεωτέρας διαταγής» αλλά διεθμισμός ελικρινής, έτοιμος για όλες τις θυσίες, και πι- στη διαρκής και αδιάσπαστη στη μόνη άληθη- νήν και κοινή πατρίδα, που είναι μια για όλους τους ευρωπαϊκούς διανοουμένους.

STEFAN SWIG

ΛΕΟΝ ΤΡΟΤΣΚΥ

“ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ Κ' ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ,,

(Η δημοσίευση των άποσπασμάτων αυτών από το παραπάνω βιβλίο του Τρότσκι που συνεχίζουμε και στο φύλλο τούτο, δέν έχει άλλο σκοπό παρά να δώσει μιάν άκριβή εικόνα της ρούσικης επαναστατικής και μετα- πνακτικής φιλολογίας που είναι τόσο ενδιαφέρουσα. Γι' αυτό και έλέγγουμε τα χαρακτηριστικότερα άπο- σπάσματα. Αξίζει να σημειωθεί πως ή μεταφραση γίνε- ται από το ρούσικο πρωτότυπο, μια που το βιβλίο δέν έχει ακόμη μεταφραστεί σε καμιά γλώσσα.)

Ξαίρουμε ότι ή εξόριστη φιλολογία είναι μηδενικό. Αλλά και ή δική μας φιλολογία δε μας έδωσε κάτι που να νάναι σε θέση ν' ανταπο- κριθεί στην εποχή μας.

Η μετακοχτώριανή φιλολογία ήθελε καλά καιόσάνει να μας πείσει ότι τίποτε τ'όχταχτο δε συνέβηκε κι' ότι γενικά ή περίοδο αυτή δέν τήν ένδιαφέρει. Κι' όμως κάτι συνέβηκε... Όπως- δήποτε όμως ο Όχτώδρης άρχισε να επιδρα- πάνω στη φιλολογία, να τη διατάζει, να τήν κατευθύνει όχι μόνο διοικητικά αλλά και με μια άαθύτερη έννοια. Μια σημαντική μερίδα της παλιές φιλολογίας βρήκε τόν έαυτό της, όχι έτσι τυχαία, στο αντίπαλο στρατόπεδο και μ' ένα τέτοιο τρόπο που να μήν είναι ύπαρκτή από φιλολογική έννοια. Μήπως ύφισαται ο Μπόνιν; Μπορεί κανείς να πει ότι έπαψε να υπάρχει ο Μερσακόβσκι αφού δέν ύπηρξε ποτέ; "Η ο Κούπριν; ή ο Μπάλλνον;

Να ένα μικρό μάθημα πρακτικής κοινωνιο- λογίας πάνω στο θέμα για το αδύνατο της εξα- πάτησης της ιστορίας. "Ας πάρουμε λοιπόν το ζήτημα τού τίος. Η γη πάθηκε, τα έργοστά- σια τ'όδιο, οι καταθέσεις που είχαν στις τρά- πεζες έπίσης, τά χρηματοκιβώτια άνοιχτηκαν. Γι' έγινε όμως με τά ταλέντα και τις ιδέες; Δέν έγιναν εξαγωγή τ'ό εξωτερικό οι άδαρείς αυτές άξίες και σε ποσότητες που να τρομοκρα- τούνε το ρωσικό πολιτισμό και τόν ύμνητή του Γκόρκυ; Γιατί δε βγήκε κάτι απ' αυτούς; Γιατί από τους εξόριστους δέν άνατέλλει ένα όνομα, ένα βιβλίο με άξίωση έπιβολής; Εί- ναι διότι κανείς δέν μπορεί να εξαπατήσει τήν ιστορία και τόν άληθινό πολιτισμό, ούτε αυτοί οι ύμνητές του. Ο Όχτώδρης μπήκε στα πε- πρωμένα του ρωσικού λαού σάν ένα άποφαι- σικό γεγονός κι' έδωσε στο κάθε τι τήν πραγ- ματική του έννοια, τήν πραγματική του άξία. Τό παρελθόν με μιάς τριχόχτηκε, μαράθηκε, έδοθηκε κι' ή τέχνη μπορεί να ζήσει μόνο από τήν εποχή του Όχτώδρη και όσθε. Όποιος βρίσκεται έξω από τήν προοπτική του Όχτώ-

δρη είναι καταδικασμένος τελειωτικά στην εκ- μηδένιση γι' αυτό κι' οι άνήτοι ποιητές «που δε συμφωνούν μ' αυτόν» ή «που δέν τους ένδιαφέ- ρει» δέν είναι τίποτα. Αυτοί άπλούστατα δέν έχουνε να πουν τίποτα. Γι' αυτό το μόνο και για κανένα άλλο λόγο, ή εξόριστη φιλολο- γία δέν ύπάρχει. Κι' ό,τι δέν ύπάρχει δέν είναι δυνατό να κριθεί. "Ανάμεσα στους εξόριστους που βρίσκονται σε μια σχεδόν νεκρική άποσύν- θεση, άναπτύχθηκε ο τίπος του άκόλαστου κυ- νισμού. Όλα τά ρεύματα, όλες οι τάσεις μπή- καν μέσα στο αίμα του, σά μια κακιά άρρώστια που τόν κάνει άπροσπέλαστο στη φαρδύτερη έννοια της ιδέας.

Από τή δικιά μας όμως μεριά των συνόρων, έμεινε ένας άρετός αριθμός προκοχτώριανών συγγραφέων, συγγενών μ' εκείνους που πέρα- σαν από τήν άλλη μεριά: οι έσωτερικοί εξό- ριστοι της επανάστασης. Για το μελλοντικό ιστορικό του πολιτισμού, ή προκοχτώριανή εποχή θά νάναι έτσι είναι για μας σήμερα ή λέξη μεσαίωνας, ή ίδια θαρεά κι' άποπνηχτική άτιμό- σφαιρα. Ο Όχτώδρης έθεωρείτο από τήν πλειοψηφία, (το πίστευαν ελικρινά) των δια- νοουμένων που άνήκων κατ' αρχή (par prin- cipe) στην προκοχτώριανό πολιτισμό, σά μια επιδρομή των Ούννων απ' τήν όποία έπρεπε να διαφύγουν και να κρυφθούν στις κατακόμβες μαζί με τις λεγόμενες «δαδες της γνώσεως και της πίστεως». Όποσδήποτε όμως κ' εκείνοι που κρύφθηκαν κ' έκείνοι που περιτείχισαν τους έαυτούς των, έμειναν άλαοί, δέν είπανε ούτε μια λέξη. Είναι άλήθεια, ότι ή προκοχ- τωριανή φιλολογία και ή μη όχτωδριανή φιλο- λογία πούμεινε στη Ρωσία έχει περισσότερο σημασία από εκείνην που έφυγε. Είναι όμως ένα υπόλειμμα εύνοχισμένο.

Έχουμε γραφτεί πολλά ποιητικά βιβλία και κάμποσα απ' αυτά διακρίνονται για τά χτυ- πητά τους όνόματα. Έχουμε μικρές ασλίδες κόντες γραμμές και κανένα δέν είναι άσημο. Κλειομε μέσα τους ποιήματα σά όποια ύπάρχει πολύ λίγη τέχνη, ένας αντίλαλος κά- ποιου αισθήματος που κάποτες ζούσε... Στο σύνολό τους τά βιβλία αυτά για ένα μετακοχ- τωριανό νέο άνθρωπο είναι έντεως άχρηστα, ό- πως μια γυάλινη σφαίρα για το στρατιώτη που βρίσκεται στη μάχη...

(Στο έργόμνο άλλα άποσπάσματα)

Μετάφρ. Κ. Μ.

ΜΙΚΡΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΟ ΠΙΣΟΔΡΟΜΙΣΜΑ

Είναι καιρός, θαρούμε, να μιλήσει κανείς για να πει όρισμένα πράματα. Γιατί ό,τι κρύβεται, μια μέρα θά βγει στο φως κι' ό,τι είναι οσοτό κ' άληθινό δέν μπορεί να μείνει σκεπασμένο.

Παρατηρούμε λοιπόν τώρα τελευταία στην Έλλά- δα, μια ζύμωση πνευματική περισσότερο και ζωηρό- τερη από πριν. "Ας τήν έρευνήσουμε λιγάκι κι' άς προσπαθήσουμε να τη χαρακτηρίσουμε, να τήν το- ποθετήσουμε κάπως για να κατανοητομέ κ' έμεις απέναντι της. Πόσες έρωτήσεις μαζί έρχονται, όταν κυτάξει κανείς έρευνητικά αυτό το πραγματικά άνε- ξέταστο υλικό που λέγεται νεοελληνική πνευματική και λογοτεχνική κίνηση: — Ποιά είναι ή θέση της ση- μερινής πνευματικής κατάστασης μας, ποιά τά αίτια της άνθησης και της παρακμής της, ποιά ή ουσία της νεοελληνικής τέχνης και πός αυτή μας φανερώνεται σήμερα;

"Ας άρχίσουμε από το τέλος προκοχώριαντας άναλυ- τικά. Βλέπει κανείς τελευταία πολλά περιουά. "Αλλα είναι πλοσία κι' άλλα φωχά, τά πρώτα είναι έπιχειρήσεις, τά δεύτερα είναι προσπάθειες, που γρή- γορα άδυνατείζουν, τις περισσότερες φορές, και χά- νονται. Η τέχνη στην Έλλάδα, όπως και σ' όλο τόν κόσμο, μπήκε στη βιομηχανοποίηση, έγινε έπιχειρήση οικονομική και μόνο ό: τέτοια έμφανίζεται σήμερα.

Είναι φανερό πός έξ αίτιας αυτού του γιγονότος κι' ή τέχνη χρησιμοποιείται σάν οικονομικός παράγον- τας, κι' άσυνείδητα, έστω, για τόν άγώνα στην πάλη των τάξεων μέσα στη ζωή, κι' αντίπροσωπεύει, φανε- ρά ή σκεπασμένα, τήν ιδεολογία και τά αισθήματα της τάξης από τήν όποια βγαίνει.

Για να πεισθεί κανείς σ' αυτό δέν έχει ισάρά να ρί- ξει μια μόνο σά περιουά που κυκλοφορούν. (Παίρνω μόνον αυτά κι' άφίνω πίσω γενικώτερες πα- ρατηρήσεις για μια αλαυότερη έπισκόπηση που θά γίνει άρδότερα.)

"Από τήν έπιμερίδα θά καταλήξει κανείς στο πρό- χειρο φιλολογικό περιοδικό και κατόπιν στις σοβαρές δήτην φιλολογικές έπιχειρήσεις που άλλο σκοπό δέν έχουν παρά μία παραδοξολία, μια κεφαλαιοποίηση βασίζόμενη στη συγκέντρωση του ιδεολογικού άπαν- θίσματος του ίδιου του έαυτού της, εις βάρος των φωχών εργατών του πνεύματος και τού φωχού λα- ού που θέλει και περιμει να φωτιστεί. Μκορούνε να καταταχτούν εδδ περιοδικά όπως ή «Κυριακή» του «Βήματος», ή «Νέα Έστία» και αυτή ή δημοκρατικο- φιλελεύθερη «Αναγέννηση». Τα περιοδικά αυτά, όσο έξ οτίας της τάξης που άπιχειρήσεις, κάνουν χιλίων ειδών υποχωρήσεις σε ζητήματα καλλιτεχνικά, γλωσ- σικά κι' έπιστημονικά, ώστε να βλέφτουν όχι μόνον αυτή τήν στοιχειώδη κοινωνική πρόοδο και πνευμα- τική εξέλιξη του τόπου, αλλά και τήν τέχνη να ξε- χαρβαλώνουν και να τήν κατανατούν στο σημείο που

άντι ν'άποτελει αυτή την πρωτοπορεία στο ξύπνημα των ανθρώπων και ν'είναι η άνοιατη αντίληψη της ύπαρξης μέσα στη ζωή, να καταντά το ήθονικό περιεχόμενο της μολεμένης κατάστασης και της ανίας του ξεπεσμένου πολιτισμού που περνούν σήμερα.

*Ας άρίσουμε τώρα να πάρουμε για παράδειγμα και μόνο—άλλος λόγος δεν υπάρχει— για την παρατήρησή μας το καινούριο περιοδικό «Νέα Έστία»: Συνεταιριστικής ένως συγγραφάς μ'ένα βιβλιόπομο για μιá έπιχείρηση. Δέν σκέφτηκαν, και δέν έχουν άλλη βάση παρά την οικονομική. Την τέχνη καθόλου. Για να πάει μπροστά ή δουλειά πρέπει να υποχωρήσουμε σ'όλα γά να μείνουν όλοι ευχαριστημένοι. Άβαρία στις ιδέες, στη γλώσσα, στην τέχνη, στην έπισημη. Συνέπεια:—ψευδιά και συγκαλύψη της αλήθειας πούναι στην πραγματικότητα γι' αυτούς το ιδεολογικό και αισθησιακό σύστημα της άμυνας τους στην πάλη της τάξης που αντιπροσωπεύουν.

Αυτή είναι η πραγματική εξέγηση του φαινομένου που είπαμε στην αρχή, της βιομηχανοποίησης της τέχνης και της θέσης της ως οικονομικού παράγοντα μέσα στην άλλη παραγωγή. Άλλά αν είν' έτσι τα πράματα, όπως τα νομίζουμε έμεις τουλάχιστο, ότι οι υποχωρήσεις όφειλονται στις αιτίες που αναφέραμε, τότε νομίζουμε πως έχουμε καθήκον έμεις πρώτοι να φωνάξουμε ότι έχουμε μπροστά μας μιá καθαρή προδοσία, προδοσία του αγώνα για την πρόοδο και το ξύπνημα του ελληνικού λαού, προδοσία κατά της νεοελληνικής διανόησης και τέχνης και των γραμμάτων στην Ελλάδα, που γ'αυτά κόπτονται και ψευδοσταυροκοπιούνται οι διάφοροι έμποροι του πνεύματος και θαυματοποιοί της άγοράς.

Άφορμη σ' αυτό τ'ι δύο-τρία λόγια μας είναι η εμφάνιση της «Νέας Έστίας», τέτοιας όπως ήρθε.

Είπαμε υποχρεωμένοι να διαμαρτυρηθούμε για την πνευματική κατεύθυνση της, πούναι μιá κατεύθυνση προς τα πίσω, ένα επικίνδυνο ποσοδόμοιο. Είναι περιττό νομίζουμε να προσθέσουμε ότι δέ χτυποίμε πρόσωπα αλλά χτυποίμε όρισμένες ιδέες και κατευθύνσεις που κατά τη γνώμη μας υπάρχε κίνδυνος να βλάψουν, όσο δέν φαντάζονται μερικοί, τη σύγχρονη ελληνική διανόηση και τέχνη.

ΓΙΑΝΗΣ ΑΓΚΥΛΟΣ

ΤΑ ΕΚΑΤΟΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ

Στη Γαλλία, την πατρίδα άλλωστε του ρομαντισμού, πρόκειται μέσα σ' αυτό το χρόνο να γιορτάσουν τα εκατόχρονα του. Μολονότι η άκριβης χρονολογία της γέννησής του δέν μπορεί να προσδιοριστεί, μπορεί κανείς να τον τοποθετήσει στην εποχή του Βιχτόρ Ουγκώ που σιάνηκε κιάλα ο μεγάλος ποντίφηγας του.

Η αλήθεια είναι ότι ο ρομαντισμός παρεξηγήθηκε πολύ κι' ούτε έχει μελετηθεί με το πρίσμα της πνευματικής αναγέννησης που έφερε τότες σ'α πνεύματα, τα ιδεολογικά υποδουλωμένα σε σχολαστικές φορ-

μούλες. Τι είναι λοιπόν ο ρομαντισμός; Τίποτε άλλο από ένα ιδεολογικό νεοτερισμό του οποίου Σατωμπριάν σιάνηκε ο προάγγελος κι' ο Βιχτόρ Ουγκώ ο άρχιερέας και που άγκαλιάζει όχι μόνο τον καλλιτεχνικό και φιλολογικό προσανατολισμό προς νέα ιδεώδη, αλλά και ολόκληρο τον αισθησιακό κόσμο και τ'α ήθη μιás εποχής.

Ο ρομαντισμός δέν είναι μιá καινούργια αντίληψη της ζωής. Στο φιλοσοφικό πεδίο δέν προσέφερε τίποτε το νέο. Ο,τι ήρθε μαζί του, είναι ένα σπρώξιμο της ζωής προς όλες τις κατευθύνσεις, έδωσε μεγαλύτερη ένταση, μεγαλύτερη βαθύτητα, ελαστικότητα και έλευθερία στην εξέρευνηση της ανθρώπινης ψυχής.

Είναι άναμφισβήτητο ότι στις άρχές του ΧΙΧου αιώνα, το παλιό οικοδόμημα της καλλιτεχνικής όρθοδοξίας, χιωμένο πέτρα με πέτρα από το παρελθόν, κλονίστηκε και ραγίστηκε. Οι πρώτες άνοιχτηκαν και βγήκαν πολλοί φυλακισμένοι...

Αν ο ρομαντισμός έπεξερίρησε περισσότερο παρ' όσα έπραγατοποίησε, αυτό είν' έντελώς άλλο ζήτημα. Οτι έδημοσίωρησε σε πολλά σημεία μιάν άσκοτη σύγκριση, ότι σε πολλές περιπτώσεις του έλειψε το μέτρο και η φόρμα, κι' ότι σ' άλλες πάλι ύστέρησε σε κριτική έννοια κ'έφτασε το γελίοι, έστω!

Οι'αυτά όμως δέν πρέπει να μας κάνουν να παραγνωρίζουμε ολότελα το κίνημα τούτο. Δέν άποτελεί τόν οιδιόωδοιο χαρακτήρα του.

Άπόλυτα όρθες κρίσεις έκφέρει σ'αυτό το θέμα, σ' ένα καινούργιο βιβλίο του ό Γουσταβός Κάν, ποιητής που κατέχει ξεχωριστή θέση στη Γαλλική φιλολογία, και που θεωρείται ο πατέρας του σύγχρονου ελεύθερου σίχου. Το βιβλίο του τιλοπορείται «La Childelbert», σχετικά δέ με το ρομαντισμό έφραζε-ται με πολλή σαφήνεια:

«Γελιοίστε στην έννοια της λέξης «ρομαντισμός»... Ο ρομαντισμός δέν είναι παρά μιá ώραία γραφικότητα. Είναι η λατρεία του «ιδεώδους» αλλά και του ρυθμού και της ζωής. Είναι ό,τι ζητάμε μέσα στο χρώμα, στην αντίθεση που ανακατώνει μέσα στο δράμα τη φάρσα και τόν πόνο και τόν όλχο... Είναι η ζωή, η κίνηση. Η φιλολογία και η τέχνη κοιμόντανε όταν ο ρομαντισμός ήρθε να τις ξυπνήσει...»

Πριν από το ρομαντισμό είχαμε τους μονότονους βασιλιάδες, τους ένοχλητικούς θεούς, σιάνσεις και πότες που δέν είχαν καμιá σχέση με τη ζωή...»

Ο ρομαντισμός, λοιπόν, ανατάρραξε βαθεία το φιλολογικό και καλλιτεχνικό όλικο αλλά στην προσδό του αυτή δέ θά μπορείσει, παρ' όσα κι' άνγλέγονται, ποτέ να ξηαστραφεί. Θα είναι άγνωμοσύνη και άγνοια να παραγνωρίσουμε τις προοπτικές που μιá τέτοια ιδεολογική άνασάτωση άνοιξε, από τις όποιες άλλωστε και ξεκίνησε που σήμερα τόν έρευνούν, έφραζε-λονται και σ' ένα μέτρο έπηρεάζονται. Το μίσο που έχουν στο ρομαντισμό οι όπαδοί του Καθεστώτος προέρχεται από τα προτερήματά του και όχι από τα έλαττώματά του, ή από τις ιδεολογικές πλάνας του που

σήμερα δέν ύπάρχει άνδρωπος λογικός που να μη τις παραδέχεται. Τότε θεωρούν ως έπιβουλεύομενο την καθιερωμένη παράδοση. Τότε θεωρούν άνατεταρπεί. Ο κ. Μωρράς και οι όπαδοί του στη Γαλλία, όρχιστηκαν την έξολόθηρηση του. Εύχαριστιένται ν' άποκαλύπτουν μερικά από τα σφάλματα του ένω παρεχονται σιωπηρά τη σταθερότητα που έφερε μέσα στις τάξεις των έργατών του πνεύματος. Και μπροστά στον πλασματικό και άναμαλιάρικο αυτό ρομαντισμό, όρθώνουν το δικό τους κλασικισμό που μοιάζει με την κακοκατώρα της Λογοκρισίας, γριάς κυρίας με ματογιάλια και φαλλίδια,

ΓΙΑ ΤΟΥΣ «ΝΕΟΥΣ»

Το άρθράκι του περασμένου φύλλου μας, σχετικά με τους «παλιούς» και τους «νέους», έτάραξε τα νεο-ριμερικών και' επάγγελμα νέων (ιδε και «Νεοελληνική Τέχνη»). Έπειδή καθ' όλα τα φαινόμενα, οι νεαροί κύριοι δέ μπορούσαν να καταλάβουν τι θέλαμε να πούμε, τους παραλέμπουμε να το ξαναδιαβάσουν. Είναι ό μόνος τρόπος για να μας άπαλλάξουν από την άναση άσχολία να ξαναλέμε τα ίδια πράματα.

«ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ»

Μ' αυτό τόν τίτλο, ό φίλος και συνεργάτης μας Κώστας Βάρναλης δημοσιεύει μιá μελέτη στην «Αναγέννηση». Λιπούμαστε να τού πούμε πως το τόσο εύθικα βαθύ τούτο θέμα, δέ βρήκε σ'αυτόνα τόν καλό μελετητή του. Ο ιδεαλισμός από τόν όποιο διαπνέεται ο λάκρο το άρθρο, τόν έμποδίζει ν'αντιληφθεί τη βάση της ούσίας του θέματος του και πέφτει σε άνακριβεις σημαντικές από θεωρητική άποψη. Παραγνωρίζει το οικονομικό φαινόμενο που είναι το μόνο έλατήριο των πολέμων (είτε «θηροσκευτικών» είτε «παιρωτικνεθνικών» είτε κλπ. όπως τούς όνομάζει) ένó σε άλλα σημεία παρουσιάζει άρκετη βαθύτητα κρίσης; κ' αισθητικής αντίληψης. Γενικά, το όλο κατασκευάσμα μπορεί να θεωρηθεί σ'α μιá άποτυχημένη προσπάθεια του Βάρναλη-γι' αυτό και περιεμένομε το pendant της.

Σχετικά με το θέμα τούτο, γράφει στο ερχόμενο άνασκευαστική μελέτη συνεργάτης μας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΑΛΚΗ ΘΡΥΛΟΙ: «Η Δεκάτη-επίτη ώρα» (Τραγούδια, διηγήματα. Έκδοση Μ. Σαρβαζεδάνη. Άθήνα, 1927).

Ο Άλκης Θρύλος (κ. Έλένη Νεγρεπόντη) είναι γνωστός περισσότερο ως κριτικός παρά ως δημιουργός λογοτέχνης. Στο νέο του βιβλίο είναι συγκεντρωμένο το λογοτεχνικό έργο του συγγραφέα που ως

σήμερα μας παρουσιόζοταν με την ψυχρή κάπως μορφή του κριτικού.

Αυτό μάλιστα θά μας βοηθήσει πολύ στην εξέταση του βιβλίου αυτού. Γιατί νομίζουμε, και διαφορετικά δέν μπορούσε να γίνει, πως τόσο ό λογοτέχνης όσο και ό κριτικός έπηρεάζουν φαυερά ό ένας τόν άλλονε στο πρόσωπο της κ. Νεγρεπόντης. Γιατί ως κριτικός είναι πάντοτε ποιητικός και ως ποιητής είναι, όχι βέβαια άσυναίσθητα, και κριτικός πάντοτε.

Αν μας έφτανε ό χώρος θά θέλαμε να τοποθετήσουμε καλύτερα στο σημείο που πρέπει τόν Άλκη Θρύλο μέσο στα νεοελληνικά γράμματα. Λέμε όμως γενικά και με δύο λόγια πως είναι η μόνη γυναίκα μέσα στην Ελλάδα που ενδιαφέρθηκε πραγματικά κ' έμελέτησε την λογοτεχνία μας. Ποιός δέ θυμάται τις ώρατες διαλέξεις της για τους καλύτερους ποιητές μας; Ποιός δέ διάβασε και δέ διαβάσει καθημερινά τις κριτικές της σ'όλα τα φιλολογικά περιοδικά; Ο Άλκης Θρύλος ως κριτικός, αν δέν είνε ένα άνωτερο καθοδηγητικό και άσθημα κριτικό πνεύμα, έχει όμως χαρίσματα που αξίζει να έχτιμηθούμε.

Μέσα στον τόπο όπου οι διάφοροι τσαρλατάνοι οι έπαγγελόμοιοι τούς κριτικούς κι' οι μεγληθιάνηδες τών έφημερίδων άγωνίζονται για τη φιλολογική δήθεν επικράτηση τους, ό Άλκης Θρύλος σιάνηκε πάντα άνεπηρέαστος κι' άμερόληπτος. Ποιά είναι η θέση και η ούσία της κριτικής του; Το άπλοότερο και το καλύτερο άπ' όλα: η παρατήρηση. Κατόπιν έρχεται η συγκρίση. Ο Άλκης Θρύλος είναι ένας αισθησιακός παρατηρητής. Στην έρευνά του φτάνει το ποθούμενο σημείο για την εξέγηση ένός φαινομένου συναισθησιακά κ' ένστικτώδεια. Έπιμελείται όμως τρυφερά την έρευνά της με άγάπη που μόνο μιá γυναίκα μπορεί να έχει στη δουλειά της. Αυτό κατά τη γνώμη μας, έχτος βέβαια από τις σωστές παρατηρήσεις της, άποτελεί το μυστικό της έπιτυχίας της κριτικής της. Κι' όμως είπαμε στην αρχή αυτό το τελευταίο διακριτικό της κριτικής του έχει επίδραση από την καλλιτεχνική και συναισθηματική ύπόστασή του.

Το ίδιο, εξετάζοντας τόν Θρύλο ως καλλιτέχνη—ποιητή, θά δούμε ότι είναι έπηρεασμένος από την κριτική του σκέψη. Τα τραγούδια και διηγήματα που περιέχονται στη συλλογή αυτή δέν είναι καθαντό ούτε τραγούδια ούτε διηγήματα. Είναι μιá αδιάκοπη σειρά ποιητικών στοχασμών και όνειροπολημάτων, άνησυχιών, άγωνιών, άπελασμών κι' ένθουσιασμών που βγαίνουν από μιá ψυχή άδιάκοπα έρευνητική κ' ένα πνεύμα ήδονόπαθα καλλιτεχνικό και ιδεαλιστικά έπαναστατημένο. Συγκινείται από τα φύλλα τών ρόδων που μαραινόνται, από το φώς που ανατέλλει, ή όβνη, από το μάτι που κλείνει κοινασμένο και ήδονικό, από τόν γαριόλο ούρανο, τη βροχή, όπως κι από την ιδέα, την έλευθερία του άτόμου, τη Ζωή και το Θάνατο. Το ύφος του και η γλώσσα του έπιμερικτικά συναισθηματικά και λεπτολογημένα.

Άλλά ποιá είναι η φιλοσοφική βάση, ποιá η θέση,

πὸ γεννᾶ τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὶς ἀγωνίες αὐτῆς τοῦ ποιητῆ; Θὰ μποροῦσε κανεὶς ν'ἀπαντήσῃ, καμιῶ, ἂν δὲν εἶναι ἡ ἀμφιβολία.. Ὁ Θρύλος εἶναι στοχαστικὸς σκεπτικιστῆς. Δὲν πιστεύει σὲ τίποτε. Ζητᾷ κατὰ ἀσύλληπτο, κατὰ τέλειο γὰ φτάσει πὸν καλά καλὰ δὲν ξέρει ἴσως τί εἶναι αὐτό. Νομίζει ὅτι εἶναι ἕνας σκλάβος μὲ βαρεῖς ἄλυσίδες πὸν εἶν' ἀδύνατο νὰ σπάσουν. Ζητᾷ μιὰ ἑλευθερία, μιὰ ἀπολύτρωση ἀπὸ τὶς καθημερινὲς ἀσχημίες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Νομίζει ὅτι εἶν' ἀδύνατο νὰ τὸ κατορθώσει. Σαματιᾶ ἐδὸ ἀπελιτισμένῃ κι' ἀδύνατῃ νὰ προχωρήσῃ, ὑποτάσσεται. Ὁ ἑπαναστασιασμός τῆς ὁ χωρὶς ὄρα, ὁ τόσο ψηλὸς καὶ μεγάλος δὲν εἶναι πραγματικὰ παρὰ μιὰ ἰδεαλιστικὴ ἐξέγερση πὸν παραλῦει (μῆρὸς στῆν ποᾶξη, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ ἀναγνώριζει, (ἴδε ἀπὸ τὸ «Διάλογο» σελ. 161, in fine). Κι' διὰ αὐτὸς ὁ ψυχικὸς ἐνθουσιασμός περᾶται, ἀφίεται παθητικὰ νὰ τ' ἐν παρασέρει τὸ ῥέμα.

Μέσα σ'αὐτῆ τῆ διανοητικῆ πάλη καὶ τὶς ψυχικὲς αἰτίες συγγραμῆς, ὁ Ἄλκις Θρύλος πλάθει τὰ ποιήματά του. Ὅλες οἱ ἀμφιβολίες, ὅπως ὅλοι οἱ ἐνθουσιασμοὶ κι' ἀδυναμίες πὸν δονοῦν τῆ σημερινῆ ἀνθρώπινη ψυχῆ εἶναι μέσα σ'αὐτὰ τὰ τραγῳδία. Θάπρεπε νάπαιθῆσαι κανεὶς μιὰ ὀρισμένη θέση ἀνάμεσα σ'ὅλα αὐτὰ; Ἀσφαλῆστατα ναί. Ἀλλὰ ὁ Ἄλκις Θρύλος εἶναι ποιητῆς καὶ θὰ μείνει πάντα τέτοιος, εἶν' ἕνας ἰδεολογικὸς ἑπαναστάτης πὸν στέκεται μακριὰ ἀπὸ τῆ Ζωῆ πὸν τὸν κούρασε.

Ὁ ποιητῆς καὶ ὁ ἰδεολόγος δὲ θ'ἀφήσουν ποτὲ τὸν κριτικὸ νὰ τοὺς πιεζέι, νομίζουμε.

Ἀπὸ τὰ τραγῳδία τὰ καλύτερα πὸν ξεχωρίζουμε εἶναι τὸ «Δίστυχο», τὸ «Ναούρισμα» κι' ὁ «Διάλογος».

ΓΙΑΝΗΣ ΑΓΚΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

— Ἡ ἀνέκδοτη συνεργασία τοῦ Προβλητικῆς ποιητῆ κ. Ζοζῆ ντ' Ἀρμπῶ, πὸν μᾶς ἔφτασε κάπως ἄργα γιὰ τὸ φύλλο τοῦτο, μένει γιὰ τὸ ἐρχόμενο. Γιὰ τὸ ἄο φύλλο μένει ἐπίσης πολλὴ συνεργασία πὸν παραμερίστηκε ἀπὸ ἄλλοι πὸν ἀναγκαστὸν γῶρον.

— Οἱ συστάσεις μας στὸ περασμένο φύλλο γιὰ τοὺς νέους πὸν γράφουν, φαίνεται πὸς ἔπικαν τόπο. Ἀναγγέλλουμε τὸ εὐχάριστο γεγονός ὅτι καθ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ μῆν' αὐτοῦ δὲν πῆρχε οὐτ' ἓν ποίημα!... Μολοντοῦτο δὲ θέλουμε ν' ἀπεπλίσουμε κινῆνα. Οἱ σελίδες τῆς Α. Ε. θᾶναι πάντα ἀνοιχτές στοὺς νέους πὸν βεργουν ὅτι ἔχουν πραγματικὰ τὸ κλέτο.

— Πρακτικῶς δὲ βιβλιοπωλεῖς τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ περιοδικῆ νὰ κλονίσουν τοὺς λογαριασμοὺς των καὶ νὰ μᾶς γράφουν τὸ σταθερὸ

ἀριθμὸ τῶν φύλλων πὸν πρέπει νὰ τοὺς στέλνουμε στὸ ἐξῆς. Ἐπίσης πρακτικῶς τοὺς συνδρομητῆς μας τὸ ἐξωτερικὸ νὰ πληρώσουν τῆ συνδρομῆ τους στοὺς ἀντιπροσώπους μας ἢ νὰ μᾶς τῆ στείλουν ἄπευθεῖς.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ :

I. Κ. ΚΟΡΙΑΤΟΥ: «*Ἀρχαῖες θρησκείες καὶ χριστιανισμός.*» Ἐκδόση Γεωρ. I. Βασιλείου, Σταδίου 24, Ἀθήνα). Ὁ γράφουμε στὸ ἐρχόμενο.

ΙΙ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: «*Νεοχριστιανικὰ σχεδιάσματα.*» (Τομῆων ποιημάτων. Ἀνατύπωση ἀπὸ τῆ «Νέα Ζωή»).

ΑΛΚΗ ΘΡΥΛΟΥ: «*Δέκατη-τέτη ὥρα.*» (Ἐκδόση Μ. Σαριδάξ-ἄδαν Φειδίου 3, Ἀθήνα).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΣΤΡΑΤΙ: «*Κυρὰ Κυραλίνα*» (Μετάφρ. Μίλιου Χουρμούζου. Ἐκδόση Βιβλιοπωλείου Ἀκαδημαϊκόν, Γουλιὸν Ὀμήρου καὶ Πανεπιστημίου Ἀθήνα). Τὸ πρῶτο ἔργο στὰ ἑλληνικὰ τοῦ Ἑλληνορωμάνου συγγραφέα. Γιὰ τὸ ἔργο καὶ γιὰ τὸ συγγραφέα τοῦ γράφουμε στὸ ἐρχόμενο.

ΣΤΑΛΙΝ: «*Δενισμός.*» (Ἐκδόση Βιβλιοπ. Ἀκαδημαϊκόν).

Ἐτοιμάζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο Ὀίκο ἐλλοκληρὸ τὸ «ΚΕΦΑΛΑΙΟ» τοῦ ΚΑΡΑ ΜΑΡΣ. Συνδρομητῆς γράφονται ἀπὸ τῶρα.

ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ :

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ—Μηνιαῖο Ἐκπαιδευτικὸ καὶ Ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ. Ἐδριπιδου 6, Ἀθήνα.

ΑΡΓΕ—Λογοτεχνικὸ περιοδικὸ. (Β. Ρ. 1326, Ἀξάνδρεια).

LIBRE—(Monsieur le professeur Louis Roussel. Faculté des Lettres, Montpellier Hérault—France)

ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ—Μηνιαῖο θεωρητικὸ ὄργανο (Συνδρομητῆς στὸ «Ἀκαδημαϊκόν».

ΝΕΑ ΑΓΩΓΗ—Μηνιαῖο ἐκπαιδευτικὸ περιοδικὸ. (Ἐργῶν 41 6, Ἀθήνα).

ΝΕΑ ΖΩΗ—Δίμηνο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ. (Β. Ρ. 2136) Ἀλεξάνδρεια).

ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ—Δίμηνο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ. (Λέξα 4, Ἀθήνα).

ΠΑΝ—Μηνιαῖα ἔκδοση φιλοσοφικῆ. (Ἱπποκράτους 134, Ἀθήνα).

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ—Μηνιαῖο φιλοσοφικὸ βελτίο. (Β. Ρ. 1146, Ἀλεξάνδρεια).